

Bakalářská práce

Rozdělení domácích prací mezi partnery v domácnosti

Studijní program:

B0114A300069 Základy společenských věd se
zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Základy společenských věd se zaměřením na
vzdělávání
Český jazyk a literatura se zaměřením na
vzdělávání

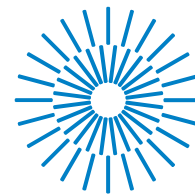
Autor práce:

Veronika Pěničková

Vedoucí práce:

Mgr. Johana Chylíková, Ph.D.
Katedra filosofie

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Rozdělení domácích prací mezi partnery v domácnosti

Jméno a příjmení:

Veronika Pěničková

Osobní číslo:

P20000859

Studijní program:

B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Specializace:

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Zadávací katedra:

Katedra filosofie

Akademický rok:

2021/2022

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce bude za pomoci kvalitativní metody ve formě polostandardizovaných rozhovorů zodpovědět otázky týkající se tohoto tématu a porovnat, jak je nahlíženo na genderové role v rodině. Konkrétní zaměření bude na dělbu domácích prací v domácnosti z pohledu ženy a muže. Při výběru respondentů bude pro kritérium partnerského vztahu platit podmínka alespoň jednoho roku soužití ve společné domácnosti.

Hlavní oblasti výzkumu:

Nakupování

Kdo v domácnosti nakupuje? Jak vzniklo rozdělení toho, kdo v domácnosti chodí nakupovat? Je respondent/ka spokojena s tím, kdo v domácnosti chodí nakupovat? Existují či existovaly v domácnosti konflikty ohledně toho, kdo chodí nakupovat? Existují či existovaly v domácnosti konflikty ohledně toho, co se nakupuje? Pokud ano, jaké a proč?

Uklízení

Kdo v domácnosti dělá následující úkony: luxování, mytí nádobí, úklid bytu? Vnímá respondent/ka rozdělení prací jako spravedlivé? Učinil/a respondent/ka někdy pokus změnit rozdělení toho, kdo co v domácnosti dělá? Pokud ano, proč? Pokud ne, proč? Přemýšlel/a respondent/ka někdy o využití úklidové služby? Proč ano? Proč ne?

Manuální práce v domácnosti

Kdo v domácnosti se stará o drobné opravy domácnosti? Na jakém základě došlo k tomu, že drobné úpravy dělá konkrétní člen domácnosti? Využívá vaše domácnost profesionální služby v této oblasti? Kdo v domácnosti případně komunikuje s opraváři? A proč?

Práce na zahradě

Kdo v domácnosti pracuje na zahradě a které úkony vykonává? Jak vzniklo rozdělení prací na zahradě mezi partnery? Zažil/a respondent/ka někdy konflikt s partnerem, protože práce na zahradě nebyla hotová? Je mezi partnery nějakým způsobem vykompenzována práce na zahradě a uvnitř domácnosti? Pokud ano, jak?

Péče o dítě

Které úkony spojené s péčí o děti vykonává respondent/ka a které její/jeho partner/ka? Na základě čeho bylo rozhodnuto o tomto rozdělení péče? Existují v domácnosti konflikty ohledně zapojení partnerů do péče?

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Jazyk práce: čeština

Seznam odborné literatury:

BIERZOVÁ, J. Rozdělení domácích prací v rodinách s dětmi. Gender, rovné příležitosti, výzkum [online]. 2006, roč. 7, č. 1/2006, s. 19-26. Dostupné z: <https://www.genderonline.cz/pdfs/gav/2006/01/05.pdf>

GIDDENS, A. Sociologie. 1. vyd. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.

HAŠKOVÁ, H. Gender a domácnost - ideály, očekávání a praxe rodičů a jejich dětí. Gender, rovné příležitosti, výzkum [online]. 2004, roč. 5, č. 1, s. 16-19. ISSN 1213-0028. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=221191>

CHALOUPKOVÁ, J. Faktory ovlivňující dělbu domácí práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti. Sociologický časopis/Czech Sociological Review. 2005, Vol. 41, No. 1, Pp. 57-77.

KELLER, J. Úvod do sociologie. 6. vyd. Praha: Slon, 2012. ISBN 978-80-7419-102-2. KLÍMOVÁ-

CHALOUPKOVÁ, J. Rozdělení domácí práce a hodnocení jeho spravedlnosti v České republice: existují rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry?. Sociologický časopis/Czech Sociological Review [online]. 2018, Vol. 54, No. 4, Pp. 593-623. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/pdf/26510224.pdf?casa_token=l8EBAQTccAAAAAAA:CR4VANqJ_vwt4byuvj76IVFLzYj-X685GXhKIGOmP5cydwTaPHMP2IAjzi1dA3O-mCfBNI8H_m5TQhtFNirS9g9_pl4

NOVOTNÁ, H., ŠPAČEK, O., & JANTULOVÁ, M. Š. Metody výzkumu ve společenských vědách. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

Vedoucí práce:

Mgr. Johana Chylíková, Ph.D.

Katedra filosofie

Datum zadání práce:

29. června 2022

Předpokládaný termín odevzdání: 29. června 2023

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
garant studijního programu

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do její skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce Mgr. Johaně Chylíkové, PhD. za její odborné vedení, věcné rady, pohotovou komunikaci a trpělivost. Dále bych ráda poděkovala své rodině a příteli za jejich podporu během celého studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá rozdělením genderových rolí v rodině, konkrétní zaměření je na dělbu domácích prací mezi partnery v domácnosti. V teoretické části této práce jsou postupně definovány pojmy, které se týkají genderu a sociálních rolí. Dále jsou zde popsány domácí práce a s tím spjaté teoretické přístupy a faktory, které mohou mít vliv na rozdělení práce v domácnosti. Praktická část práce je věnována vlastnímu výzkumu, který se zabývá pěti zkoumanými oblastmi v rámci domácích prací – nakupování, uklízení, manuální práce, práce na zahradě a péče o dítě.

Klíčová slova: gender, pohlaví, partner, rodina, stereotypy, sociální role, domácí práce, feminita, maskulinita

Annotation

This bachelor thesis deals with the division of gender roles in the family, with a specific focus on the division of household chores between the partners in the household. In the theoretical part of this thesis, concepts related to gender and social roles are defined in turn. It also describes domestic work and related theoretical approaches and factors that may influence the division of labour in the household. The practical part of the thesis is devoted to the actual research, which focuses on the five areas under investigation within domestic work - shopping, cleaning, manual work, gardening and childcare.

Key words: gender, sex, partner, family, stereotypes, social roles, housework, feminine, masculinity

Obsah

Úvod	13
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	14
1. Vymezení základních pojmů	14
1.1. Sociální konstrukt.....	14
1.2. Gender	14
1.3. Pohlaví.....	15
1.4. Sociální role.....	16
1.5. Genderové stereotypy	18
1.6. Genderová diskriminace.....	19
1.7. Rovné příležitosti pro ženy a muže	20
2. Domácí práce	21
2.1. Vymezení pojmu domácí práce	21
2.2. Změna statusu domácí práce	21
2.3. Teoretické přístupy k dělbě domácí práce	22
2.4. Faktory ovlivňující dělbu práce v domácnosti	23
2.5. Domácí práce jako druhá směna žen	24
2.6. Rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry.....	25
3. Mužská a ženská role v rodině	26
3.1. Rodina	26
3.2. Femininita.....	27
3.3. Maskulinita.....	28
3.4. Ženská role v rodině	29
3.5. Mužská role v rodině.....	30
3.6. Představy dospívajících o rozdělení rolí muže a ženy uvnitř rodiny	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST	33
4. Stanovení cílů výzkumu	33
5. Metodologie výzkumu.....	34
6. Rozhovor	34
6.1. Medailonky respondentů	35
7. Výzkumné oblasti	38
7.1. Nakupování	38
7.2. Uklízení	41
7.3. Manuální práce v domácnosti.....	45
7.4. Práce na zahradě.....	48

7.5. Péče o děti	51
Shrnutí práce	55
Seznam použitých zdrojů.....	57

Seznam tabulek

Tabulka 1: Stereotypy pohlavních rolí.....	28
Tabulka 2: Rozdíl procentuálních hodnot mužů a žen na rodičovské dovolené.....	31

Seznam použitých zkratk

AV – AKADEMIE VĚD

ČR – ČESKÁ REPUBLIKA

ČSÚ – ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

MPSV – MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

OSVČ – OSOBA SAMOSTATNĚ VÝDĚLEČNĚ ČINNÁ

Úvod

Pro zpracování mé bakalářské práce jsem si vybrala téma *Rozdělení domácích prací mezi partnery v domácnosti*, protože je dle mého názoru toto téma aktuální a medializované. Zajímalo mě, na základě čeho se partneři domlouvají, kdo jakou činnost v domácnosti vykonává, zda jsou s takovým rozdělením spokojeni a případně, jakým způsobem řeší konflikty. Snažím se najít stejnosti a odlišnosti ve výpovědích mužů a žen.

Tato práce je v teoretické části rozdělena do tří kapitol. V první kapitole popisují základní pojmy, které s tématem práce souvisí. Postupně definuji sociální konstrukt, gender, pohlaví, sociální role, genderové stereotypy, okrajově genderovou diskriminaci a rovné příležitosti. Na základě vysvětlení těchto pojmů se čtenář lépe orientuje v textu a je schopen výrazům porozumět.

Druhá kapitola je věnována vztahům mezi partnery na základě rozdělení domácích prací. Největší pozornost je směřována na tři základní teoretické přístupy a také na faktory, které ovlivňují dělbu práce v domácnosti. Okrajově zmiňuji, co znamená domácí práce v souvislosti s „druhou směnou žen“, kde se opírám o výzkum Jany Bierzové (2006). V závěru kapitoly shledávám rozdíly, které se objevují v práci domácnosti mezi sezdánými a nesezdánými páry.

Ve třetí kapitole představuji pojmy rodina, femininita a maskulinita. Také zde rozebírám jednotlivě roli muže a ženy uvnitř rodiny. V závěru teoretické části se věnuji představám dospívajících žáků o rozdělení těchto rolí v jejich budoucích rodinách. Do práce to zařazuji z toho důvodu, jelikož si myslím, že to, co adolescenti vidí u svých rodičů, často mohou využít nebo naopak omezit ve svých budoucích rodinách – konkrétně i dělbu domácích prací mezi partnery.

Hlavním bodem této práce je praktická část, která vychází z mého výzkumu. S osmi respondenty jsem uskutečnila hloubkový rozhovor, díky kterému jsem získala mnoho užitečných a detailních informací, které postupně rozebírám. Zaměřila jsem se na pět hlavních domácích prací, ke kterým hledám souvislosti a podrobnosti dle výpovědí respondentů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení základních pojmů

V této kapitole postupně představuji několik základních pojmů spjatých s tématem této bakalářské práce. Poté vysvětluji sociální konstrukt reality a následně zmiňuji zásadní rozlišení mezi pohlavím a genderem. Dále jsem navázala tematikou sociálního prostředí, sociálních rolí a genderových stereotypů. Pouze okrajově zmiňuji genderovou diskriminaci v současné evropské společnosti. Závěr kapitoly věnuji rovným příležitostem mezi muži a ženami.

1.1. Sociální konstrukt

Sociální konstruktivismus lze definovat jako směr, který navazuje na předpoklad, že u každého jevu ve společnosti je potřeba prověřit jeho „zkonstruovanost“ (Jandourek 2001). Nejznámějšími představiteli tohoto směru jsou P. L. Berger a T. Luckmann, kteří zastávají myšlenku, že společnost je vytvořena a také neustále vytvářena člověkem. Jinými slovy, společnost se stává produktem lidské činnosti, neustále se vyvíjí a navazuje na předchozí lidské působení. P. L. Berger a T. Luckmann dále tvrdí, že je společnost objektivní realitou a v neposlední řadě, že člověk je sociálním produktem (Berger, Luckmann 1999, s. 55).

1.2. Gender

Pojem *gender* pochází z anglického jazyka, avšak v češtině pro něj zatím neexistuje exaktní ekvivalent. Jeden z nejpřesnějších překladů je „rod“, ale ani tento překlad se zde neujal, jelikož není specifický a může být chápán v různých významech. U nás tedy tzv. zdomácněla anglická podoba tohoto pojmu a lze jej definovat jako sociální pohlaví (Sociologická encyklopedie).

Podle Giddense (Giddens 2013, s. 554) se dá gender vymezit jako očekávaný výstup společenského chování, jež je u muže a ženy chápáno jako žádoucí. Konkrétně se gender ubírá směrem k sociálně konstruovaným pojetím maskulinity a feminity. V souvislosti s genderem se nemusí vždy nezbytně jednat o produkt biologického pohlaví, ale především jde o rozdíly v oblasti roviny psychologické, sociální nebo kulturní. Celkově gender bývá označován za naučené formy odlišného chování.

Dle (Renzetti, Curran 2003) je všeobecně genderové chování přidělováno jedincům na základě jejich pohlaví, tzn. ženám je přiřazen ženský gender a mužům mužský gender. Biologické pohlaví samo o sobě již sděluje určitý soubor vlastností a chování, který je společností očekáván, avšak z hlediska genderu tomu tak být nemusí. Bytí mužem po fyzické

stránce tedy ještě neznamená, že jste definováni vnitřními či vnějšími charakteristikami mužského pohlaví.

Irena Smetáčková ve své publikaci (Smetáčková 2016) uvádí, že gender se vztahuje k odlišování mužů (maskulinity) a žen (femininity). Autorka definuje gender třemi rozdílnými způsoby, i když se navzájem doplňují a hovoří víceméně o tom samém:

- a) Gender představuje soubor charakteristik, které se zaměřují na vzhled, schopnosti, chování, zájmy apod. Tyto charakteristiky jsou v dané společnosti a v daném historickém období spojovány s obrazem ženy či muže.
- b) Gender představuje upořádání společenských institucí a diskurzů, které předpokládají právě rozdílnost femininity a maskulinity.
- c) Gender představuje maskulinní a femininní vlastnosti jedinců, které se vytvářejí na základě socio-kulturních podmínek.

1.3. Pohlaví

Pohlaví se dá definovat jako jedna ze dvou biologických charakteristik každého lidského jedince, primárně až do dnes existovala pouze dvě pohlaví, a to mužské a ženské, avšak v dnešní době se ve společnosti může objevovat několik výjimek (Oakley 2000).

Dle Giddense se v sociologii termín pohlaví obecně aplikuje k označování anatomických a fyziologických vlastností, jež definují mužské a ženské tělo, také ve vztahu k reprodukčním schopnostem. Pohlaví označuje fyzické charakteristiky těla, přičemž se sexuální a genderové hranice nemusejí pokaždé překrývat (Giddens 2013, s. 989).

V moderní společnosti se mohou role, které plynou z biologických daností (mateřství, otcovství), doznávat specifických změn. Nejen u nás, ale i ve vyspělých zemích, má pohlaví (do určité míry) vliv na status člověka ve společnosti, a to především v oblasti politické (pravděpodobnost zvolení), ekonomické (plat) či profesní (postavení). Pod pojmem pohlaví se skrývá to, co má dotyčná osoba úředně zapsané (Jandourek 2001, s. 185).

Pojem pohlaví se užívá všude, kde se hovoří o fyzických rozdílech mezi mužem a ženou. Dle biologického hlediska se pohlaví určuje prvně dle přítomnosti chromozómů v těle. Pro přesné vymezení pohlaví, musíme vzít v úvahu podle (Stoller, 1994) několik fyziologických podmínek: (Janošová 2008, s. 39)

- chromozomy
- vnější genitálie

- vnitřní genitálie: například děloha, pochva, prostata apod.
- gonády: pohlavní žlázy (vaječníky, varlata)
- hormonální stav: hladiny hormonů ženských, mužských
- druhotné hormonální znaky: např. ňadra, typ ochlupení či rozložení tuku

1.4. Sociální role

V první řadě je vhodné definovat samotný pojem *role*, jelikož mu bývá jak v sociologii, tak i v psychologii přikládán různý význam. V souvislosti s touto prací lze *rolí* chápat jako soubor předpisů a pravidel chování stanovujících genderově specifické chování osobnosti (Karsten 2006, s. 63).

K dětem se od společnosti dostávají předlohy, kvůli kterým zpracovávají svou pohlavní roli. Vyskytuje se několik tzv. pokynů, jak se mají jedinci ve společnosti genderově chovat. Role ve společnosti se obecně vážou k normám. Prvním příkladem normativního chování je např. dělení dětského oblečení na výhradně chlapecké a výhradně dívčí. Druhým příkladem jsou podrobné návody, které se dají využít při pravidlech typicky chlapeckých her nebo naopak typicky dívčích her. Nicméně převažuje fakt, že se děti učí chovat dle přisouzeného pohlaví hlavně z toho důvodu, že se s nimi zachází rozdílně (Karsten 2006, s. 63).

Pojmu role v psychologii a sociologii bývá přisuzován různý význam. V naší souvislosti chápeme tento pojem jako soubor předpisů, norem a pravidel chování, určujících pohlavně typické chování člověka. H. Karsten v této souvislosti využívá termín „předlohy“, který značí modelové a očekávané vystupování. Menší část předloh přikazují konkrétní pokyny (oblečení jen pro dívky, oblečení jen pro chlapce), větší podíl zastává již zmíněné rozdílné zacházení (Karsten, 2006 s. 63).

Sociální roli je možné definovat jako „*očekávaný způsob chování vázaný na určitý sociální status*“ (Sociologická encyklopedie 2017). Role zprostředkovává vztah mezi reálně prováděnými činnostmi jedince a jejich platnými sociálními normami. V životě je každý člověk nositelem velkého množství sociálních rolí, se kterými se setkává v procesu socializace a nadále v různých etapách života. Základní sociální role mohou být:

- nadřizené (např. otec, učitel, lékař)
- podřizené (např. žák, pacient zdravotnické organizace)

- souřadné (např. spolužák, spolupracovník)
- role sexuálního partnerství (např. partner, partnerka)

Dále se sociální role mohou dělit na připsané, získané a vnucené. Připsaná sociální role je například pohlaví, věk a národnost – jedinec je téměř nemůže ovlivnit. Získaná sociální role, může být dosažitelná úsilím samotného jedince ve společnosti, např. povolání. Vnucená sociální role není dobrovolná, jedná se například o roli nezaměstnaného jedince či pacienta (Keller 2012, s. 72; Janoušek 1988).

V souvislosti se sociální rolí je nutné zmínit amerického sociologa Ervinga Goffmanna, zakladatele „dramaturgické sociologie“. Tento představitel chápe výkon sociální role jako „herecký výkon“. Jinými slovy by se dalo říci, že lidé vystupují jako herci, povětšinou si však přizpůsobují své „herecké výkony“ podle situace a očekávání publika, kterým jsou v daném okamžiku obklopeni. Daný herec neboli nositel konkrétní role tato očekávání vnímá a přizpůsobuje těmto předpokladům své chování v té sociální roli, ve které se aktuálně nachází (Goffmann 2018).

Předpokládané chování v sociální roli však není úplně nezaměnitelné, někteří jedinci nemají problém v situacích s určitými očekáváními své chování radikálně pozměnit, nebo se dokonce osvobodit od předpokladů společnosti. V těchto případech, kdy napříč společnostmi není nalezena shoda v očekávání, se jedná o tzv. ambiguitu – dvojznačnost sociální role. Znamená to tedy, že jsou očekávání přímo protichůdná (Jandourek 2001, s. 207).

Dítě si genderové role a genderovou identitu mechanicky nijak nevybírání, naopak se chce podobat svým rodičům, se kterými se snaží ztotožnit už od období raného dětství a s jejich způsoby se v čase identifikuje. Rodiče mohou být pro své děti vzory. Děti se snaží přesně napodobovat chování svých rodičů, a to je vede k motivaci, být z velké části jako oni. U mladších dětí se zde zprvu jedná o neuvědomělé napodobování, to se však s věkem často mění v napodobování vědomé a děti se snaží přímo reprodukovat chování rodičů, ať už jde o jejich návyky nebo sociální reakce (Oakley 2000, s. 135-136).

Konkrétní podoba genderu není však u všech dětí stejná, liší se především podle rodinného prostředí, kde dané děti vyrůstají, dále podle osobnosti jejich rodičů a podle způsobů, jakými rodiče spolu s dětmi vzájemně jednájí a komunikují. V různých rodinách panují různé názory na to, jací mají být muži a jaké ženy (Oakley 2000, s. 135-136).

1.5. Genderové stereotypy

Nyní by bylo užitečné představit dále používaný pojem *stereotyp*. „*Stereotypy jsou předem stanovené představy o povahových rysech, způsobech chování a zvycích příslušníků určité skupiny, aniž by byla brána v potaz individualita jejich členů, jejich konkrétní životní situace*“ (Janošová 2008, s. 27).

Za pomoci stereotypů si můžeme opatřit základní informace o situacích, věcech i lidech, aniž bychom potřebovali znát jakékoli další podrobnosti a okolnosti. Mezi základní charakteristiku takových stereotypů patří to, že je lidé získávají na základě sdělování, ať už verbálním nebo naopak neverbálním zprostředkováním ostatními příslušníky společnosti, nikoli však na základě osobní zkušenosti. Stereotypy podporují srozumitelnost a orientaci v sociálním světě, avšak v některých situacích také klamou. V neposlední řadě zastávají pozici prvního nástroje, který jedinci uplatňují při střetu s něčím neznámým. Právě díky stereotypům je možné alespoň nějakým způsobem předvídat odezvu druhých, a proto lze často zabránit potencionálním konfliktům (Janošová 2008, s. 27).

Genderové stereotypy jsou zjednodušující popisy toho, jak má vypadat „maskulinní muž“ nebo „femininní žena“ (Renzetti, Curran 2003, s. 20). Lidé o takových stereotypech zpravidla spekuluji bipolárně. Jinými slovy zastávají tu myšlenku, že tzv. „normální muž“ nesdílí žádné rysy ženskosti, anebo naopak, že „normální žena“ nemá znaky mužnosti. Další definice poukazuje na to, že lidé považují genderové stereotypy v dané kultuře za univerzálně platné. Tento fakt se odvíjí od domněnky, že vlastnosti, které tvoří genderový stereotyp, participují všichni členové daného pohlaví. Na druhou stranu musíme brát v potaz, že se nejen v současnosti mnozí lidé (mužského i ženského pohlaví) de facto vymykají oněm stereotypním obrazcům. Ohlasy na takové případy nejsou jednomyslné, občas se na ně přihlíží příznivě, avšak zpravidla se nekonformní jednatelce častěji nazývá jako deviantní, zkažený, abnormální (Renzetti, Curran 2003, s. 20-21).

Každá společnost předepisuje svým členům prostředky chování, určité vlastnosti a vzorce vzájemného působení v závislosti na jejich pohlaví. Takové předpisy bývají zakotveny ve společenských institucích, jako je např. hospodářství, rodina, vzdělávací systém, náboženství, politický systém a podobně. „*Institucionalizované vzorce genderové diferenciacie jsou souhrnně označovány jako pohlavně-genderový systém společnosti. (...) Pohlavně-genderové systémy se liší napříč kulturami a historickými obdobími. Každý systém*

však zahrnuje přinejmenším tyto tři vzájemně provázané prvky:“ (Renzetti, Curran 2003, s. 21)

1. sociální konstrukci genderových kategorií dle biologického pohlaví,
2. dělbu práce na základě pohlaví; jednotlivcům jsou přiřazeny určité úkoly dle pohlaví,
3. společenskou regulaci sexuality, některé formy vyjadřování sexuality jsou buď odměňovány, nebo trestány.

V další definici vystihující stereotypy lze hovořit o zjednodušujících a zaujatých předpokladech, které se týkají názorů a vlastností, konkrétně rolí mužů a žen ve společnosti, v zaměstnání i v rodině. Stereotypní chování mužů a žen lze ukázat na charakteru osobnosti. O mužích panuje předpoklad, že jsou emocionálně stabilní a nikdy nepláčou. S tím souvisí i to, že bývají v domácnosti nepořádní, ve společnosti soutěživí a celkově mívají sklony k agresivitě. Naopak ženy se považují za citlivé a empatické bytosti, které jsou pořádkumilovné a poddajné. Jakmile přijde na výše zmíněné zevšeobecnování ženských a mužských rysů a vlastností, může nastat v mnoho případech diskriminace těch, kteří se nechovají dle těchto předpokladů a vybočují z daného stereotypu (Karsten 2006).

1.6. Genderová diskriminace

Slovo „diskriminace“ pochází z latinského *discriminare*, což znamená rozlišovat. Myslí se tím rozlišování v oblasti postojů a způsobu chování, při čemž jsou znevýhodňováni ba dokonce i ponižováni lidé kvůli své příslušnosti k nějaké určité skupině (Sociologická encyklopedie 2017)

Anthony Giddens (2013, s. 586) vysvětluje diskriminaci jako projevy chování, které jsou mířené ke konkrétní skupině či jednotlivci. Diskriminační jednání znemožňuje příslušníkům určité skupiny podílet se na příležitostech, které jsou volně dostupné ostatním. Autor zároveň popisuje diskriminace v kombinaci s předsudky. *„Přestože diskriminace často vychází z předsudků, oba jevy mohou existovat nezávisle na sobě. Lidé totiž mohou mít předsudky, které se v praxi nijak neprojevují, a k diskriminaci naopak může docházet i z jiných příčin než jen z předsudku.“*

Nicméně, pro tuto práci je mnohem více klíčovým bodem diskriminace na základě pohlaví. Tu lze rozdělit na přímou a nepřímou. První zmiňovaná se využívá pro takové jednání, kdy se s jednotlivcem určitého pohlaví nakládá méně vlídně, než se zacházelo, zachází či by se popřípadě zacházelo s jinou osobou druhého pohlaví v obdobné situaci. Naopak za nepřímou diskriminaci je možné považovat takové jednání (opomenutí), které vychází z údajně neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti vůči znevýhodněné osobě

jednoho pohlaví ve srovnání s osobou pohlaví druhého. Mezi důvody, které by mohly být příčinnou genderové diskriminace, lze považovat např. těhotenství, mateřství či pohlavní identifikace (Zákony pro lidi 2023).

1.7. Rovné příležitosti pro ženy a muže

Sociální rovnost lze definovat jako: sociální a politický ideál stejných příležitostí (možností) pro všechny jednotlivce a společenské skupiny získat spol. bohatství, moc, prestiž. V dalším případě by lidé bez ohledu na pohlaví měli získat přímo právo na stejný podíl v těchto žádoucích vzácných statcích. Rovné sociální příležitosti jsou spjaté s hnutím evropské buržoazie za emancipaci. Jednou z prvních myšlenek rovnosti mezi muži a ženami byla idea rovnosti všech lidí před bohem v křesťanském náboženství (Sociologická encyklopedie 2020).

Rovnost mezi pohlavími je nezbytná, aby ženy i muži participovali ve stejné míře na politickém, ekonomickém a sociálním životě. Rovné příležitosti značí eliminaci viditelných i neviditelných překážek spjatých s pohlavím. Za příklady je možné uvést zajištění rovných příležitostí na trhu práce, vytvoření podmínek pro harmonizaci rodinného a pracovního života, schopnost reagovat na podněty násilí vůči ženám, podpora žen v rozhodovacích procesech nebo odstraňování genderových stereotypů v oblasti vzdělávání (Dudová 2004).

Konkrétní situace, která se i v současnosti vymyká rovnosti mezi ženami a muži, nastává např. při rozchodu či rozvodu partnerů, kdy je potřeba vyřešit svěření dítěte do výhradní péče jednoho z rodičů. Skutečnost je taková, že i přes formální rovnost soudy preferují svěřování dětí do výhradní péče matkám. Vychází to z odůvodnění, že právě matky zastávají každodenní práce spojené s péčí o dítě a děti k nim mají tak blíže (Dudová 2004).

2. Domácí práce

V této druhé kapitole postupně popisují vztahy mezi partnery na základě rozdělení domácích prací. V úvodu je definovaný samotný pojem domácí práce a následně se věnují změně statusu domácí práce. Dále se v této kapitole nachází tři základní teoretické přístupy k dělbě domácí práce mezi partnery, se kterými jsou úzce spjaty faktory ovlivňující toto rozdělení. V neposlední řadě je v kapitole zmíněno, že lze považovat domácí práce jako druhou směnu žen, což je podloženo i následným výzkumem Jany Bierzové (2006) se zajímavými výsledky podporujícími tuto úvahu.

2.1. Vymezení pojmu domácí práce

Domácí práce jsou činnosti důležité pro zajištění chodu domácnosti a potřeb jejich příslušníků. Tyto práce jsou neplacené a jsou klíčové pro zabezpečení bezproblémového soužití v jedné domácnosti. Obvykle je největší důraz kladen na denní rutinní práce, které se nedají přehlédnout a odložit na neurčito. Také často bývají neoblíbené, jelikož obvykle zabírají spoustu času. Mezi takové domácí práce lze uvést: vaření, úklid, nakupování pro denní potřebu, praní a žehlení prádla, drobné opravy v domácnosti (Chaloupková 2005).

Mezi domácí práce lze také zahrnout mnoho reprodukčních aktivit, jako například: péče o děti a domácí mazlíčky, příprava jídla, nakupování, mimořádný úklid, mytí oken, uspořádání financí, koordinace domácích činností, emocionální podpora, vytváření milujícího zázemí apod. Tyto aktivity jsou méně viditelné a méně ohraničené na rozdíl od výše zmíněných, které jsou jednodušší k pozorování a měření četnosti (Chaloupková 2005).

2.2. Změna statusu domácí práce

V posledních několika desítkách let je status domácí práce velice proměnlivý. Dříve dokonce platila rovnost mezi důležitostmi domácí práce a zaměstnáním, kdy ženy zůstávaly v domácnosti bez placeného zaměstnání (Chaloupková 2007).

Dle slov Chaloupkové (2007) byly některé domácí práce v průběhu času velmi ulehčeny – jak po fyzické stránce, tak i po stránce časové, a některé dokonce z naší společnosti zcela vymizely. Dělo a děje se tomu tak nadále především díky technologickému pokroku, zrychlené době a individualizaci, což má za příčinu klesající trend ohledně domácích prací. Se samostatným klesajícím trendem odchází ze společnosti i kolektivní vykonávání domácích prací a dochází tak k úbytku vzájemné výpomoci (např. mezi sousedy) a také k desocializaci.

2.3. Teoretické přístupy k dělbě domácí práce

V obecně existující rovině lze shledat tři různé pohledy na dělbu domácích prací mezi partnery. První pohled na dělbu práce v domácnosti se zabývá ekonomickou či kvazi-ekonomickou stránkou. Pro druhý pohled jsou typické symbolické aspekty, podle nichž je domácí práce rozdělena mezi partnery s užitím symbolického potvrzení genderové identity. Poslední z pohledů se nevěnuje rozdělení práce pouze v rámci konkrétní rodiny, nýbrž zdůrazňuje dělení práce v širším společenském měřítku, např. ekonomické, sociální a politické kontexty. Tyto kontexty výrazně určují roli ženy a muže v rodině (Chaloupková 2005).

První přístup **teorie časové dostupnosti a omezení** vychází z neoklasické ekonomické teorie, jejímž hlavním představitelem je Gary Becker, který vysvětluje lidský kapitál. Tato teorie předpokládá, že rozdělení času každého z partnerů mezi zaměstnání (placenou práci) a práci v domácnosti (neplacenou práci), by mělo maximalizovat užitek celkového chodu domácnosti. Dále se v tomto přístupu očekává, že každý z členů dané domácnosti provozuje jiný typ lidského kapitálu, a to i přesto, že všichni členové mají dané stejné schopnosti a předpoklady (Becker 1993). K maximalizaci užitku v domácnosti dochází v případě, že partner, jenž má lépe placenou pracovní pozici nebo možnost většího kariérního růstu, je orientován právě na zaměstnání. Z toho vyplývá, že partner s méně placenou pracovní pozicí vkládá více času do chodu domácnosti. Také záleží na čase, který daný partner stráví v placeném zaměstnání (Chaloupková 2005).

Druhým přístupem je ekonomická **teorie relativních zdrojů**, která se zabývá teorií směny, dalo by se říci i vzájemnou komunikací mezi partnery, jelikož je podstatný výsledek, který plyne z vyjednávání mezi nimi samotnými. Jedná se tedy o to, že oba partneři chtějí mít na domácích pracích co nejmenší podíl, ba dokonce se jim kompletně vyhnout, a tedy předkládají ke směně své zdroje, jimiž disponují (Brines 1993; Shelton, John, 1996). Samostatná dělba domácí práce se odvíjí od výsledného srovnání zdrojů. Jednoduše lze říci, že partner, který má více zdrojů nebo má zdroje podstatně hodnotnější, nebude mít takový podíl na domácích pracích oproti tomu druhému. Za konkrétní zdroje je možné považovat vzdělání, příjem a zaměstnaneckou prestiž. V případě, že by zdroje byly srovnatelné, měl by zde platit předpoklad, že podíl na pracovních povinnostech v domácnosti bude rozdělen rovnoměrně (Chaloupková 2005).

Třetí a zároveň poslední teorií jsou **socializační/genderové přístupy**, které se odklání od obou předchozích a výše zmíněných, zde se nejedná o ekonomický přístup.

U tohoto přístupu je potřeba brát zřetel na to, že muži a ženy vykonávají ve společnosti různé sociální role a každý z nich čelí jinak velkým sociálním tlakům. Nicméně se může objevit několik situací, které se odklání od tradičního schématu rozdělení domácích prací – například v situaci, kdy má žena vyšší příjem, a tím pádem je z hlediska orientace na pracovním trhu umístěna výše než její partner (Brines 1994; Hochschild 1989). Obecně platí, že tyto přístupy kladou důraz na gender. Domácí práce a péče o domácnost bývají v této rovině spojovány a konstruovány jako ženská práce.

Socializační či genderové přístupy zdůrazňují, že v rámci mikroúrovně rodiny se musí brát ohled i na vzájemné představy mezi partnery o tom, kdo jakou roli v domácnosti hraje a jakou práci by měl vykonávat (Chaloupková 2005).

2.4. Faktory ovlivňující dělbu práce v domácnosti

V této části práce budou postupně představeny základní faktory, které ovlivňují dělbu práce v domácnosti: časové vytížení v zaměstnání, příjem a vzdělání.

Na zapojení se do domácích prací má velký vliv **čas**, který daní jednotlivci stráví ve svém placeném zaměstnání. Z předchozích studií vyplývá, že čím více času člověk věnuje placené práci, tím méně času věnuje domácím pracím. Požadavky na plnění domácích prací nejsou stálé, ale vyvíjejí se na základě průběhu jednotlivých fází rodinného cyklu. To znamená, že například s příchodem dětí do partnerského vztahu se zvyšuje podíl času, který zastává domácími pracemi žena. Zastoupení muže v domácnosti se po narození dítěte buď nemění, anebo se snižuje, protože se soustředí na vydělávání peněz (Greenstein 1996).

Velkou úlohu má i věk dětí v rodině, největší rozdíly zapojení mezi partnery do domácích prací jsou v předškolním věku jejich potomků, kdy existuje největší rozdíl v péči o domácnost. Ženy v tomto období rodinného cyklu věnuje péči o domácnost třikrát více času než jejich protějšky (Křížková 2000, s. 70).

Dalším důležitým faktorem je **příjem**. Některé výzkumy tvrdí, že čím menší je rozdíl mezi příjmy obou partnerů, tím vyrovnanější je rozdělení domácích prací (Shelton a John, 1996). Nicméně, autoři, jenž se zabývají výší příjmu v porovnání s časem stráveným domácími pracemi zvláště u mužů a žen, dochází k závěru, že výše příjmu výrazně ovlivňuje zapojení žen. V případě žen s nižším vzděláním a od toho se odvíjejícím nižším příjmem, zde vzniká ekonomická závislost na výše postaveném partnerovi. Proto takové ženy věnují domácím pracím mnohem více času než ženy na partnerovi takřka nezávislé (Brines 1993, 1994). Naopak u mužů tento vztah absolutně neplatí. Zapojení samotných mužů do vykonávání domácích prací se neřídí logikou příjmu, nýbrž často bývá napojené

na genderové role. Znamená to tedy, když muž vydělává méně peněz než jeho partnerka, porušuje jeden z genderových stereotypů, a tj. být živitelem rodiny. Nedá se zde ale říci, že nedostatečné financování rodiny ze strany muže bude automaticky znamenat vyšší zapojení v domácnosti (Hochschild 1989). Dle McFarlane (2000) neznamena rozdíl v příjmech partnerů jednoznačný rozdíl v péči o domácnost. U žen je pokles frekvence a času stráveného domácími pracemi uváděn velmi často do souvislosti s využíváním nejrůznějších externích zdrojů, ať už se jedná o výpomoc dalších rodinných příslušníků či využívání placených služeb (Chaloupková 2005).

Co se týče **vzdělání**, je situace mnohem obtížnější. V rámci zahraničních studií je prokázáno, že u žen i mužů s vyšším vzděláním se snižuje čas věnovaný domácím pracím. Další studie přicházejí s tím, že především muži s dosaženým vyšším vzděláním jsou z větší části zastánci spravedlivého rozdělení rodinných rolí, dále nemají problém s častějším zapojením do domácnosti než muži, kteří nemají dosaženo tak vysokého vzdělání (Shelton, John 1996; Brines 1993).

Jako příklad můžeme uvést analýzu dělby práce od autora Ivo Možného (1983), který se zabýval studií vysokoškolsky vzdělaných manželů během osmdesátých let dvacátého století. Ve své analýze poukázal, že se páry v této situaci častěji odvracejí od běžného modelu dělby rolí v rodině, než je tomu v ostatních rodinách, např. dělníků, řemeslníků atd.

V případě výše vzdělaných a více pracovně vytížených žen, na které jsou v oblasti profese vedeny vyšší nároky, zůstalo však za důležité, být dobrou hospodyní a uchovat si hlavní odpovědnost v rodinné sféře. S odstupem času se tato teorie ohledně žen pomalu rozchází a i do budoucna je možné očekávat ještě větší diferenciaci v této oblasti. Ženy s vyšším vzděláním mohou častěji nalézat více příležitostí v rámci seberealizaci a karierního růstu, od čehož se odvíjí a bude odvíjet méně a méně času na domácnost (Chaloupková 2005).

2.5. Domácí práce jako druhá směna žen

Mnohé výzkumy dokládají, že nejen v dnešní době, ale i dříve bylo rozdělení odpovědnosti za domácí práce mezi partnery změněno s příchodem prvního dítěte. Děje se to převážně z toho důvodu, že žena na sebe přebírá roli pečovatelky o dítě, se kterým zůstává doma, což téměř vždy vede automaticky k roli pečovatelky i v domácnosti. Naopak maskulinní protějšek se stále více zaměřuje na placenou práci. Důležité je zmínit, že většinou toto rozvržení zůstává stejné i poté, co děti vyrostou a žena se vrací z mateřské dovolené zpět do zaměstnání (Coltrane 1996).

Podle výzkumu Bierzové (2006), kterého bylo účastněno 833 mužů a 1165 žen v České republice, vyplývá, že ženy stráví prací v domácnosti přibližně 4,1 hodin, na rozdíl od mužů, kteří domácím pracím věnují pouhých 1,83 hodiny denně. Velmi zajímavým výsledkem tohoto výzkumu bylo také zjištění, že téměř všichni muži nadhodnocují své aktivity v domácnosti. Tohoto zjištění bylo dosaženo na základě výpovědí žen, které uvedly o mužích daleko nižší časovou hodnotu. Muži při svých výpovědích uvedli téměř přesnou dobu, kterou ženy doopravdy prací v domácnostech stráví.

Závěrem by bylo vhodné uvést, že muži si jsou vědomi, že netráví tolik času při domácích pracích, avšak to nechtějí na venek přiznat. Na druhou stranu ženy své muže podceňují, protože některé z jejich činností nepovažují za plnohodnotné domácí práce, příkladem může být starání se o automobil.

2.6. Rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry

Na dělbu domácích prací má vliv fakt, zda partneři žijí v manželském svazku nebo žijí jako nesezdaný pár. Existuje dlouhá řada studií (např. Batalova, Cohen 2002; Baxter 2005; Meggiolaro 2014), které prokazují vyrovnanější dělbu prací mezi páry nesezdanými než páry v manželství. Na tento výsledek lze pohlížet dvěma hledisky.

Z prvního hlediska vyplývá, že u nesezdaných párů se nachází méně tradičních rolí než u párů v manželství. Z tohoto důvodu je zde větší množství prostoru pro vyjednávání a rozdělování domácích prací. Z finančního hlediska mají nesezdané páry nižší ochranu společných investic.

Druhý způsob vychází z faktu, že rozdílnost mezi nesezdanými a manželskými páry je způsobena různými etapami života párů (jedinců), ve kterých se členové nachází. V nesezdaných párech se častěji než v manželských svazcích objevují ženy, které mají vyšší příjem než jejich partner. Nesezdané páry mají také zpravidla v průměru kratší trvání než vztahy po vstupu do manželství. U nesezdaných párů se méně vyskytuje dítě než u páru sezdaného. Právě délka vztahu a příchod dítěte do rodiny má velký vliv na chod domácnosti. Taková domácnost se zpravidla vyvíjí k tradičnějšímu rozdělení domácích povinností (Klímová Chaloupková 2018).

3. Mužská a ženská role v rodině

Ve třetí kapitole představuji pojmy rodina, femininita a maskulinita. Dále zde rozebírám jednotlivě ženskou roli v rodině a následně mužskou roli v rodině. V závěru této kapitoly se věnuji představám dospívajících žáků o rozdělení těchto rolí v jejich budoucích rodinách, kde vycházím z výzkumu Pavlíny Janošové (2005).

3.1. Rodina

Rodinu je možné definovat jako skupinu jednotlivců, kteří jsou mezi sebou spjatí příbuzenskými vztahy – pokrevním poutem, sňatkem nebo adoptí. Tato skupina tvoří základní ekonomickou jednotku, ve které dospělí přebírají zodpovědnost za výchovu dětí. Ve společnosti existuje tzv. forma rodinného uspořádání, ale v realitě se vyskytuje mnoho případů, které se od této představy obecného uspořádání liší (Giddens 2013, s. 992).

Rodina je nejdůležitější společenskou skupinou, institucí a základním článkem sociální struktury. Rodina vytváří optimální podmínky pro to, aby jednatel i společnost zachovali svou biologickou kontinuitu. Hlavní úlohou rodiny je rození dětí a péče o ně do té doby, než budou soběstační. Rodina patří do sféry tzv. reprodukčního chování, které se vyvíjí z biologických a sociálních procesů (Sociologická encyklopedie 2018).

V neširším vymezení může být rodina dle sociologa Iva Možného (1999, s. 99) definována jako „*institucionální zajištění lidské reprodukce, legitimní v dané společnosti.*“ Člověk, dle slov autora, vyžívá velmi dlouho fyzicky i mentálně. Jedinec potřebuje institucionálně pokrýt fyzickou reprodukci a reprodukci sociální způsobilosti, aby mohl být zařazen do společnosti.

Ivo Možný také popisuje rozdíl mezi párovou rodinou a manželskou rodinou. „*Párová rodina se zakládá setkáním muže a ženy, kteří po intenzivnějším anebo povrchnějším vyjednávání dosáhnou shody v tom, že svazek s potřebnou trvalostí nastolí. Jejich vzájemná dohoda může být implicitní, může být explicitní – a může být i právně registrována jako manželství. (...) Manželská rodina vychází z křesťanské tradice, implikující nezrušitelnost převzatého závazku.*“ Nicméně v souvislosti s manželskou rodinou autor vysvětluje, že společnost tuto „nezrušitelnost převzatého svazku“ vytěsnila, protože byla nabyta platnost eventuálního pozdějšího zrušení této dohody – rozvodové řízení (Možný 1999, s. 99).

3.2. Femininita

Femininita a maskulinita není v průběhu života jedince trvalá, ale s časem se v různých etapách života mění. V životě jedince nastávají různá období, kdy svými typicky rodovými vlastnostmi disponuje, někdy dokonce i v přehnané míře. Na druhou stranu se tento samý jedinec dostává i do situací, kdy tyto vlastnosti zcela zanikají (Janošová 2008, s. 25).

Pojem femininita, jiným slovem ženskost, udává z psychologického hlediska soubor vlastností, které charakterizují výhradně ženy a jejich chování (Renzetti, Curran 2003).

Zajímavými předpoklady jsou stereotypní paradigmaty americké psycholožky Sandry Bem, která nazývá „optická skla kultury“. Autorka ve své teorii zmiňuje, že každá kultura má těchto „skel“ mnoho, avšak její analýza se soustředí na „optická skla“ genderová, která jsou ve většině západních kultur tři (Renzetti, Curran 2003):

- genderová polarizace,
- androcentrismus,
- biologický esencialismus.

„Genderovou polarizací je míněno nejen, že jsou muži a ženy považováni za bytostně odlišné, ale že tyto odlišnosti ustavují jeden z ústředních principů společenského uspořádání“ (Renzetti, Curran 2003, s. 103).

Pro porovnání femininity s maskulinitou je zde vhodné uvést podrobnější vysvětlení výše zmiňovaného androcentrismu. Androcentrismus je označení pro údajnou přirozenou sociální představu nadřazenosti mužů. Všeobecné vystupování mužů ve společnosti lze charakterizovat jako standartní – co je mužské, je normální. S touto normou jsou ženy ve společnosti stále srovnávány (Renzetti, Curran 2003).

Biologický esencialismus je užíván pro legitimizaci a racionalizaci předchozích dvou optik (genderové polarizace a androcentrismu). Tento pojem vysvětluje výše zmíněné optiky jako „*přirozený a nutný produkt vrozených biologických rozdílů mezi pohlavími*“ (Renzetti, Curran 2003, s. 103). Týká se tedy odlišných biologických rozdílů mezi muži a ženami. Autorka věnuje největší pozornost tomu, jak tyto optiky svým působením utvářejí muže a ženy do stereotypních podob (Renzetti, Curran 2003).

„Stereotypy pohlavních rolí v naší společnosti přiřazují muži a ženě typické vlastnosti, které se často vzájemně doplňují jakožto protiklady, určují naše očekávání vůči

jednotlivým ženským a mužským jedincům i naše jednání vůči nim v konkrétních sociálních situacích“ (Karsten 2006, s. 25). Podrobněji viz Tabulka 1.

Tabulka 1: Stereotypy pohlavních rolí

Ženy jsou:	Muži jsou:
jemné	agresivní
emocionální	nesnadno zranitelní
slabé	odolní
pasivní	podnikaví
nerozhodné	rozhodní
něžné	dominantní
náladové	vyrovnaní
bezmocné	sebejistí
úzkostné	autoritativní
senzibilní	realističtí
toužící po jistotě	nezávislí

Zdroj: vlastní zpracování dle: Karsten 2006, s. 24-25.

Výše zmíněné stereotypy pohlavních rolí usnadňují nebo naopak ztěžují přístup k jednotlivým povoláním, zařízením a skupinám ve společnosti. I v dnešním světě jsou ženy zastoupeny převážně ve sféře sociální. Muži naopak nachází uplatnění v rámci technických povolání, v přírodních vědách apod. Postupným vývojem společnosti se ženy dostávají k vyšším pracovním funkcím v politice, kultuře a hospodářství (Karsten 2006).

3.3. Maskulinita

Obecně je pojem maskulinita vnímán jako vnitřní součást kvality každého muže, která se projevuje u každého odlišně. Sociologie se naopak od obecného pojetí distancuje a zdůrazňuje maskulinitu jako to, co se považuje za mužské (Dudová 2008, s. 160).

Z psychoanalytického hlediska je na maskulinitu nahlíženo jako na křehkou a nejistou. Z tohoto pohledu se muži stále nachází ve stavu nejistoty ohledně své genderové identity. Kvůli tomu potřebují svému okolí, ale i sami sobě, dokazovat své mužství, které je dáno především socializačními mechanismy v raném dětství (Dudová 2008, s. 160).

Neexistuje jeden jediný model, jak moc správné je „být mužem“. Na důsledek tohoto tvrzení se ve společnosti začalo více hovořit o maskulinitě v množném čísle – maskulinity. Stalo se to z toho důvodu, že ve společnosti přetrvává více formulací mužství zároveň, na které má vliv například věk, region, etnicita a rasa (Dudová 2008, s. 160). Nicméně mezi těmito druhy maskulinity není rovnost, ale každá společnost sestavuje jeden typ maskulinity,

který je výše postavený než ostatní typy, a muž s ním bývá srovnáván. Za příklad je možné uvést typ maskulinity západní kultury, podle které by měl být muž úspěšný, schopný, spolehlivý, agresivní, ambiciózní a soběstačný. Především by také tento muž měl být heterosexuální. Výše zmíněný popis představuje tzv. „hegemonickou maskulinitu“, na základě které se mohou muži dostat k pocitu pochybování a nejistoty (Kimmel 1994, s. 125).

3.4. Ženská role v rodině

Pozice ženy v domácnosti prošla postupně ve společnosti velkým vývojem. Pokud je žena ženou v domácnosti, znamená to, že nemá placené zaměstnání, ale stará se o děti a o domácnost. Český statistický úřad (dále ČSÚ) dlouhodobě sbírá data o ženách v domácnosti u příležitosti sčítání lidu. Na základě těchto údajů je možné porovnat vývoj práce žen v domácnosti během šedesáti let. Podle ČSÚ bylo v roce 1950 v domácnosti téměř jeden milion pět set tisíc žen. V roce 1970 byl rapidní pokles a žen v domácnosti bylo už pouze necelého půl milionu. V roce 1991 došlo opět k poklesu žen v domácnosti, a to na pouhých osmdesát pět tisíc. Nicméně po roce 2000 zastoupení žen v domácnosti stoupá a posledním údaj ČSÚ je z roku 2011, kdy bylo žen v domácnosti téměř sto tisíc (Český statistický úřad 2022).

V dnešní době se do zabezpečení rodiny zapojuje i žena, ale stále ne v takovém rozsahu jako muž. Mohou na to mít vliv i velké platové rozdíly mezi muži a ženami, které podtrhávají myšlenku, že je hlavním živitelem rodiny pořád muž. Tento přístup, že se žena začíná pomalu zapojovat do zabezpečení rodiny, byl vybudován především socialistickým vývojem v naší zemi. V socialismu není status ženy v domácnosti uznáván v takové míře jako status pracující ženy. Na základě tohoto přístupu došlo postupem času k úplného odklonu od všeobecného postoje, že pouze jediným živitelem rodiny je muž, a že žena je určena pro práci v domácnosti (Křížiková 2011, s. 216).

Dnes je více rozšířený pohled na to, jak různě může být rodina uspořádaná z hlediska genderových rolí.

Dále může žena svou roli v rodině kombinovat, a to v tom případě, kdy zastává jak práci v domácnosti a rodičovskou péči, tak i placené zaměstnání. Žena může být zaměstnaná na plný pracovní úvazek mimo domov, částečný úvazek či pracovat přímo z domova na home office (Giddens 2013). Zajímavé porovnání nabízejí evropské statistické údaje, ze kterých vyplývá, že z domova pracují častěji právě ženy (5,4 %) než muži (4,8 %) (BusinessInfo.cz 2023).

Renetti a Curran ve své publikaci píší, že i ženy mohou budovat kariéru zaměřenou na profesionální úspěch a vysoké ohodnocení. V takových případech často v domácnosti vypomáhají placené chůvy, uklízečky nebo partneři. Takové ženy mají obecně ztížené podmínky s uspořádáním času a organizací (Renzetti, Curran 2003).

Z pracovního hlediska mají ženy, které zastávají i roli matky, ztížené podmínky na pracovním trhu. Je na ně nahlíženo jako na nestabilní pracovní síly, naopak muži jsou považováni za jisté a stabilní zaměstnance. S narozením dítěte a tím spjatým odchodem na mateřskou dovolenou není jisté, jestli se žena do zaměstnání vrátí. I v případě, že by se žena do práce vrátila, není opět jisté, jak často v práci bude moct být. V této souvislosti lze uvést příklad, když děti onemocní, matka s nimi musí zůstat doma a nemůže se do práce dostavit (Renzetti, Curran 2003). Z dat ČSÚ vyplývá, že čím více je v rodině dětí, tím větší rozdíl je mezi mírou zaměstnanosti u žen a mužů. V Evropské unii byla v roce 2016 míra zaměstnanosti žen bez dětí 65 %, naopak u mužů tomu bylo 73 %. Dále u žen, které mají jedno dítě, proběhl nárůst míry zaměstnanosti na 71 %, u mužů na 85 %. V případě, že má žena dvě děti, zůstává míra téměř totožná, okolo 70 %, nicméně u mužů se radikálně zvedá na 85 %. Když má žena tři a více dětí, míra zaměstnanosti klesá na pouhých 55 %, zatímco u mužů se drží na 84 % (Český statistický úřad 2023).

S předchozí myšlenkou souvisí i to, že žena bývá ve společnosti častěji definována právě svými pozicemi v rodině. Za příklad je možné uvést situaci, kdy žena hledá uplatnění na pracovním trhu. Ženy bývají tázány, jestli mají děti – popřípadě kolik jich je, a v jaké rodinné situaci se nachází nebo zda v nejbližším čase dítě plánují. Naopak muži nebývají definováni na základě role otce, ale svojí pracovní pozicí (Giddens 2018).

3.5. Mužská role v rodině

V souvislosti s rolí muže v rodině lze využívat pojem „nepřítomní otcové“ nebo „neviditelní otcové“. Vyplývá to z toho, že otcové nejsou přítomni v raných fázích věku svých dětí, protože obvykle chodí do zaměstnání. O „nepřítomných otcích“ lze hovořit již od první poloviny dvacátého století, kdy muži začali chodit do zaměstnání mimo domov. V druhé polovině dvacátého století se začal využívat spíše druhý pojem – „neviditelní otcové“, jelikož v tomto případě otcové aktivně žijí s rodinou, ale odchází do práce dříve, než se ději probudí a vracejí se, když už děti opět spí. Otec byl hlavním živitelem rodiny a vídal děti výjimečně večer a primárně o víkendech. V současnosti je otec v rodině považován za nepřítomného, když je vyvazován z výchovy (Giddens 2018, s. 330).

V dnešní společnosti se mohou objevit častěji výjimky v rámci rodičovské dovolené, která byla a stále je primárně určena matkám. Rodin, kde by zůstal v domácnosti muž a žena by pracovala, je minimum, ale i přesto se s nimi můžeme setkat častěji než dříve. V níže přiložené tabulce je vidět procentuální nárůst mužů na rodičovské dovolené v horizontu dvaceti let, viz Tabulka 2 (MPSV 2023). Prozatím jediný společensky přijatelný argument, proč by měl muž zůstat na rodičovské dovolené, jsou finance. V tomto případě to znamená, že žena měla před příchodem dítěte do rodiny větší plat než její partner. S tím souvisí i fakt, že by jí přechod ze zaměstnání na mateřskou dovolenou mohl narušit budoucí kariéru, např. žena povoláním právnička, soudkyně a tak podobně (Maříková 1999).

Tabulka 2: Rozdíl procentuálních hodnot mužů a žen na rodičovské dovolené

Rok	Žena (%)	Muž (%)
2001	99,21	0,79
2021	98,22	1,78

Zdroj: vlastní zpracování dle: MPSV 2023.

Z pracovního hlediska jsou na tom muži o dost lépe než ženy, protože se považují za stabilní pracovní síly. V mnoha případech mladí muži splácí hypotéku, a z toho důvodu potřebují pevný plat. Především velké firmy považují mladého muže jako nejspolehlivějšího a bezproblémového zaměstnance (Renzetti, Curran 2003).

3.6. Představy dospívajících o rozdělení rolí muže a ženy uvnitř rodiny

V této podkapitole se věnuji představám dospívajících o rozdělení rolí muže a ženy v domácnosti. Dospívající si mohou odpozorované chování u svých rodičů přenést do svých budoucích rolí ve svých rodinách, a to i v případě dělby domácích prací.

„Podle tradičních představ o partnerství mají být muži dostatečně maskulinní a ženy femininní a tento požadavek „podprahově“ přežívá i v současnosti. Přizpůsobení se mu znamená z pohledu dospívajících zvýšení šancí při dobývání vytouženého protějšku“ (Janošová 2008, s. 227). Stereotypní postavení mužů a žen si obvykle i samotní dospívající jedinci přenášejí do svých představ o budoucím uspořádání vlastní rodiny.

Pavlaína Janošová se ve svém výzkumu (Janošová 2005) tázala celkem 103 respondentů ze sedmého nebo devátého ročníku základní školy, jaké výhody a nevýhody z jejich pohledu mají dívky a chlapci. Součástí tohoto výzkumu byly také otázky, jaké mají žáci představy o svém budoucím působení v rodině, v jejich roli ženy či muže.

Dívky i chlapci se shodují, že péče o rodinu a děti je výhradně prací pro ženy. Tradiční rodinné uspořádání upřednostňují hlavně chlapci. Nabízí se jim představa, že v dospělosti nebudou muset vykonávat tolik domácích povinností, kolik po nich momentálně rodiče vyžadují. Naopak dívky očekávají, že s přechodem do dospělosti pro ně přichází i řada povinností jako např. péče o děti a o domácnost (Janošová 2005).

„Nejen pro dospívající chlapce, ale i pro dívky je podle jejich názoru ideální spíše mírná tendence k maskulinním vlastnostem než k vlastnostem femininním“ (Kusá 2001; Záborská, Blatný 2006). To, že dívky mírně tíhnou k mužským vlastnostem, může být z toho důvodu, že jsou ve svém životě nespokojené s femininní rolí.

Do budoucna se dívkám nabízí řešení v podobě hledání subjektivně přijatelného kompromisu (Janošová 2005). Prvním z výsledků tohoto kompromisu se může stát nové rozdělení domácích povinností, které bude rovné mezi oběma partnery. Druhým výsledkem může být to, že se ženy zřeknou svých vlastních názorů, které je dostávají do konfliktu s institucí femininy (Gjuričová, Kubička 2003).

Jakou variantu si dívky do budoucna zvolí, může být ovlivněno z velké části jejich osobními preferencemi a osobními cíli, kterých chtějí dosáhnout. Příkladem mohou být: touha po sebepoznání, dosažení vyššího vzdělání, profesní ambice, věk při vstupu do manželství a potřeba seberealizace v roli ochránkyně rodiny (Janošová 2008).

V průběhu adolescence a rané dospělosti se mění i mužské představy o tom, jak by mělo rodinné uspořádání rolí vypadat. Muži postupně méně a méně trvají na stereotypním (tradičním) rozdělení rolí. Zároveň se u nich vytrácí pocit superiority mužské role. Začíná jim ve větší míře vyhovovat rovnost při vykonávání domácích povinností mezi partnery (Janošová 2008).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V této praktické části bakalářské práce postupně popisuji vlastní výzkum. Nejdříve představuji cíle výzkumu, dále definuji metodu, kterou jsem si pro výzkum zvolila. V následující části se věnuji tomu, co je to hloubkový rozhovor, a jak samotné rozhovory s respondenty probíhaly. V navazující podkapitole představím stručné medailonky respondentů a zhodnotím výsledky výzkumu v pěti zkoumaných oblastech.

4. Stanovení cílů výzkumu

Cílem bakalářské práce je za pomoci kvalitativní metody ve formě polostandardizovaných rozhovorů zodpovědět tyto otázky:

1) Kdo v domácnosti nakupuje? Jak vzniklo rozdělení toho, kdo v domácnosti chodí nakupovat? Je respondent/ka spokojena s tím, kdo v domácnosti chodí nakupovat? Existují či existovaly v domácnosti konflikty ohledně toho, kdo chodí nakupovat? Existují či existovaly v domácnosti konflikty ohledně toho, co se nakupuje? Pokud ano, jaké a proč?

2) Kdo v domácnosti dělá následující úkony: luxování, mytí nádobí, úklid bytu (věšení záclon, mytí oken)? Vnímá respondent/ka rozdělení prací jako spravedlivé? Učinil/a respondent/ka někdy pokus změnit rozdělení toho, kdo co v domácnosti dělá? Pokud ano, proč? Pokud ne, proč? Přemýšlel/a respondent/ka někdy o využití úklidové služby? Proč ano? Proč ne?

3) Kdo v domácnosti se stará o drobné opravy domácnosti? Na jakém základě došlo k tomu, že drobné úpravy dělá konkrétní člen domácnosti? Využívá vaše domácnost profesionální služby v této oblasti? Kdo v domácnosti případně komunikuje s opraváři? A proč?

4) Kdo v domácnosti pracuje na zahradě a které úkony vykonává? Jak vzniklo rozdělení prací na zahradě mezi partnery? Zažil/a respondent/ka někdy konflikt s partnerem, protože práce na zahradě nebyla hotová? Je mezi partnery nějakým způsobem vykompenzována práce na zahradě a uvnitř domácnosti? Pokud ano, jak?

5) Které úkony spojené s péčí o děti vykonává respondent/ka a které její/jeho partner/ka? Na základě čeho bylo rozhodnuto o tomto rozdělení péče? Existují v domácnosti konflikty ohledně zapojení partnerů do péče?

Zkoumanými oblastmi je tedy postupně: nakupování, uklízení, manuální práce, práce na zahradě a péče o děti. Soustředím se primárně na těchto pět hlavních oblastí výzkumu, na kterých hledám odlišnosti a podobnosti. Dalším cílem je porovnat, jak je nahlíženo na genderové role v rodině. Konkrétně se zaměřuji na dělbu domácích prací v domácnosti z pohledu ženy a muže.

5. Metodologie výzkumu

Pro zpracování analýzy této bakalářské práce jsem si zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Tento druh výzkumu se zaměřuje na to, jak jednotlivci či skupiny nahlízejí, chápou a také interpretují svět. Jinými slovy jde o analýzu textů, které vedou k porozumění zkoumaným fenoménům (Novotná 2019). V tomto případě se nejedná o kvantitativní výběrové šetření, to znamená, že se v takovém výzkumu neužívá statistických údajů, metod ani technik. Cílem kvalitativního šetření je vytváření nových teorií a následný posun v tématu. Důležité je porozumět zkoumané sociální realitě, nedefinovat ji objektivně, ale vysvětlit význam sociálních jevů (Disman 2000, s. 285). Toho je možné dosáhnout na základě pátrání po pravidelnostech nebo rozdílech ve výpovědích a zjišťování nových pohledů. Zkoumání probíhá podrobně a do hloubky. Za obvyklé metody sběru dat v kvalitativním výzkumu se uvádí: **rozhovor**, zúčastněné pozorování a interpretace vlastních dat.

6. Rozhovor

Na základě výše uvedených cílů mé práce jsem si pro tento výzkum vybrala nejrozšířenější metodu empirického kvalitativního výzkumu, a to hloubkový rozhovor, konkrétně polostrukturovaný rozhovor.

Kvalitativní rozhovor je tzv. situovaná kontextuální událost, při které vzájemně spolupracují tazatel a dotazovaný. Cílem je porozumět pohledů respondentů. V hloubkovém rozhovoru výzkumník nepátrá pouze po samotných výpovědích, ale snaží se získat detailní a komplexní informace o zkoumaném problému. Důležité je zkoumat motivaci a příčiny chování jedince – jak respondenti o zkoumaném tématu hovoří, s jakými dalšími tématy je dávají do souvislostí, jak na otázky reagují. Tento typ rozhovoru je vhodný v situacích, kdy tazatel pro svůj výzkum potřebuje různé názory, aby mohl objevit nové souvislosti nebo se seznámit s názorem, v co nejširším kontextu.

Pro realizaci polostrukturovaného rozhovoru je potřeba mít předem připravené okruhy, popřípadě podotázky, které výzkumník potřebuje pro svůj výzkum zodpovědět.

Pořadí témat během rozhovoru není stále, ale mění se dle výpovědí respondenta, na které tazatel reaguje. V případě, že není odpověď jasná, tazatel se samozřejmě doptává, ujišťuje a rekapituluje myšlenky (Novotná, Špaček, Jantulová 2019).

Výběr respondentů

Při výběru respondentů bylo v případě partnerského vztahu dané kritérium soužití partnerů alespoň jednoho roku ve společné domácnosti. Věk respondentů je v rozmezí 22 let až 48 let.

Průběh rozhovorů

K realizaci rozhovorů jsem zvolila individuální setkání tváří v tvář s dotazovaným. Rozhovory s respondenty probíhaly na třech možných místech. Na přání respondentů u nich doma, na lavičce v přírodě a v kavárně. Od některých respondentů jsem dostala svolení, že si můžu rozhovor nahrát na diktafon, ale některým respondentům to bylo krajně nepříjemné. Měla jsem předem připravené zkoumané oblasti a s tím související výzkumné otázky, na které jsem během rozhovorů hledala odpověď.

Organizace výzkumu

Sbírání dat probíhalo během dvou měsíců, a to v období dubna a května roku 2023. Maximální délku rozhovoru jsem si stanovala na jednu hodinu, což se podařilo dodržet a ani jeden z rozhovorů nebyl časově překročen. Na celkovou délku rozhovoru měl vliv individuální vývoj výpovědí respondentů, jak moc byli respondenti sdílní, a jaké souvislosti mě i respondenty během rozhovoru napadaly. Rozhovory tedy trvaly v rozmezí 35 až 50 minut.

6.1. Medailonky respondentů

Respondentka D.

D. je vdaná dvaadvacetiletá maminka dvouletého dítěte a momentálně je také v těhotenském stavu. Sice je na mateřské dovolené, ale přivydělává si práci z domova. Bydlí v bytě se zahradou, kterou sdílí se sousedy. Její manžel pracuje přes celý týden v zaměstnání mimo domov a jezdí domů pouze na víkendy.

Respondent J1.

J1. je svobodný dvacetiosmiletý muž, který žije s přítelkyní, a společně vychovávají tříletého syna. Bydlí v rodinném domě společně s majiteli domu, takže se s nimi dělí i o údržbu zahrady. Součástí domácnosti jsou dva domácí mazlíčci, kteří vyžadují od partnerů velkou pozornost. Respondent pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná. To znamená,

že si sice může přizpůsobit práci vlastním potřebám, ale také musí dodržovat pracovní povinnosti, které jsou nutné pro chod firmy.

Respondent Mi.

Mi. je ženatý muž, čtyřicátník, který žije s manželkou a dvěma plnoletými dětmi v rodinném domě s velkou zahradou. Rodina má mnoho domácích mazlíčků, o jejichž péči se musí dělit všichni členové domácnosti. Respondent je povoláním řidič kamionu, ale každý den se vrací domů. Jeho pracovní doba je proměnlivá a každý den do práce odjíždí v jiný čas, stejně tak se pokaždé v jiný čas vrací domů.

Respondentka M.

M. je svobodná žena, čtyřicátnice, která bydlí se svým přítelem a společným sedmiletým synem v bytě se zahrádkou. Syn navštěvuje třídu předškoláků v mateřské škole a těší se na nástup od nového školního roku na základní školu. Respondentka pracuje pouze na dopolední směnu u státní správy, většinou do 15:00 hodin.

Respondentka P.

P. je vdaná osmatřicetiletá maminka dvou dětí, které dochází na základní školu. Starší z dětí v tomto roce ukončuje druhý stupeň základní školy a mladší z dětí je součástí třídy stále na prvním stupni. Děti mají mnoho zájmových kroužků. Společně s manželem bydlí v rodinném domě na vesnici. Respondentka pracuje jako učitelka v mateřské škole na dopolední a odpolední směnu.

Respondentka K.

K. je vdaná třicetivouletá žena a maminka dvou malých dětí, kterým jsou tři a jeden rok. Respondentka je tedy momentálně na mateřské dovolené. Bydlí s manželem v rodinném domě se zahradou, kterou partneři nevyužívají. Dříve vykonávala práci učitelky v umělecké škole, kam se má v plánu také vrátit.

Respondent J2.

J2. je ženatý čtyřicetiosmiletý muž a otec dvou dětí. Obě děti jsou již plnoleté, ale mladší z nich stále studuje a sdílí společnou domácnost s rodiči. Respondent bydlí s manželkou v bytě, ale s ostatními sousedy sdílí jednu zahradu. Respondent pracuje ve státní správě na denní a noční směnu. Směnný provoz má i jeho manželka, která pracuje ve zdravotnictví.

Respondentka L.

L. je momentálně svobodná pětáctýřicetiletá žena a maminka dvou dětí. Jedno z dětí je plnoleté, ale stále studuje a bydlí s respondentkou. Druhé dítě momentálně chodí do posledního ročníku základní školy. Rodina bydlí v domě na vesnici, který sdílí celkem tři domácnosti. Respondentka pracuje jako zdravotní sestra u praktického lékaře, kde je denně od 7:00 do 13:00 hodin.

7. Výzkumné oblasti

7.1. Nakupování

První výzkumnou oblastí je nakupování, při čemž během rozhovorů zjišťuji, kdo u respondenta v domácnosti chodí nakupovat, jak k takovému rozhodnutí partneři dospěli, a zda je s tím dotazovaný spokojený. Také se zaměřuji na možné konflikty, které by se mohly v souvislosti s nakupováním mezi partnery objevovat.

Odpovědi respondentů:

Respondentka D.: *„U nás nakupuju ve všední dny pouze já, protože manžel je přes celý týden pracovně mimo domov. Většinou spolu dojedeme autem na větší nákup v neděli, než odjíždí, abychom toho měli s malým co nejvíce doma.“* Dotazovaná mi popsala jejich aktuální rodinnou situaci, kdy je momentálně obtížné takové rozvržení změnit, jelikož se vše odvíjí od partnerovy práce. Konflikty mezi partnery probíhaly právě v souvislosti s manželovou fyzicky náročnou přípravou do zaměstnání, kdy byla respondentka nucena kupovat jiné potraviny než doposud. Dále to konkretizovala tak, že manžel požadoval kupovat potraviny s vysokým obsahem bílkovin, minimálním množstvím sacharidů atd. Respondentka s tím nesouhlasí, protože ne vždy jsou pro ni takové potraviny cenově přijatelné.

Respondent J1.: *„S nakupováním jídla se střídáme. Podle toho, kdo má více času, ale pokud je větší nákup, tak jedeme společně, aby se s tím přítelkyně nedřela.“* Respondent uvádí, že se na nakupování jídla podílí oba partneři stejně. Domlouvají se během dne přes telefon, pro kterého z nich je jednodušší a výhodnější z práce do obchodu dojet. Zároveň respondent upřímně sděluje, že je s tímto režimem nad míru spokojený, a že ho ani lepší řešení nenapadá. Na otázku, zda se mezi partnery vyskytují nějaké konflikty ohledně nakupování, respondent uvádí, že jediné, na čem se stále neshodnou, je obchod, ve kterém se nakupuje. Respondent upřednostňuje nákup v jednom obchodě bez ohledu na ceny, zatímco přítelkyně raději jezdí do více obchodů, kde nakoupí to, co je pouze ve slevě. Dle odpovědí respondenta jsou právě tyto dva odlišné pohledy důvodem konfliktu při společném nakupování, z čehož vyplývá již výše zmíněné, že oběma z partnerů vyhovuje střídání se v nakupování, ale odděleně.

Respondent Mi.: „Manželka pracuje v blízkosti supermarketů, takže po práci vždy nakoupí, ona nakupuje skoro denně.“ Respondent dále uvádí, že se do obchodů tak často nedostane, a to především kvůli časově náročné práci. Dotazovaný ale vzápětí dodává, že v jeho režii jsou nákupy věcí na zahradu, do dílny, do garáže či nákup automobilových dílů, které objednává přes internet. Dále dodává, že konflikty ohledně toho, kdo v domácnosti nakupuje, nejsou. Je to dáno především tím, že se manželka stará o finance v domácnosti a nakupování potravin má v oblibě. S tím souvisí, že ráda nakupuje produkty ve slevách nebo pod cenou. Jediné konflikty, které mezi partnery probíhají, se týkají obsahu nákupu, při čemž by respondent vyžadoval více nezdravých pochutin.

Respondentka M.: „Přítel se obchodům spíše vyhýbá, ale pokud je opravdu potřeba, aby do obchodu šel, napíšu mu seznam, co má koupit a koupí to. Jinak je to teda většinou na mně.“ Dotazovaná popisuje, že většinou, když jede autem z práce, tak nakoupí sama. Na druhou stranu doplňuje výpověď tím, že ví, že se může na partnera spolehnout, pokud jí to například nevyhovuje, anebo nakoupit nestíhá. Na otázku, zda je s tímto rozvržením spokojená, odpovídá, že by uvítala, kdyby partner nakupoval častěji, ale zas tak zásadní to pro ni není. Dále uvádí, že konflikty vznikají právě tehdy, kdy nakupuje partner. Respondentka to vysvětluje tak, že i přesto, že napíše partnerovi seznam potravin, které jsou potřeba koupit, partner buď nekoupí všechno, anebo přinese potraviny jiné značky, které do domácnosti vůbec nekupují (většinou levnější značku, která je dle respondentky méně kvalitní).

Respondentka P.: „Jídlo nakupuji pouze já, manžel do obchodů nechodí vůbec.“ Toto rozdělení vzniklo tím, že respondentka bývá častěji ve městě než její partner, který provozuje firmu v místě bydliště a téměř se do města nedostane. Respondentka dále uvádí, že je s touto situací naprosto spokojená: „Nesnáším, když spolu jdeme do obchodu, strašně na mě pospíchá.“ Dotazovaná mi dále sdělila, že se konflikty ohledně nakupování jídla téměř nevyskytují, až na drobné narážky ze strany manžela ohledně plýtvání jídlem.

Respondentka K.: „Partner sám viděl, že je nereálný udělat pořádný nákup se dvěma dětma, takže si sám uvědomil, že je to na něm.“ Dotázaná potraviny téměř nenakupuje a přenechává to partnerovi, který cestou z práce nakoupí. Ona sama občas nakoupí drogerii, věci do domácnosti a potřebné věci pro děti. Právě z důvodu dvou malých dětí v rodině vzniklo toto rozdělení mezi partnery, se kterými je respondentka velmi spokojená. Nyní se v rodině respondentky neobjevují konflikty ohledně toho, co se nakupuje, protože už mají zajatý systém, se kterým souhlasí oba partneři. Dříve nějaké konflikty

probíhaly, a to převážně z toho důvodu, že partner, dle slov respondentky, kupoval nekvalitní a zbytečně přeslazené produkty, které respondentka odmítala poskytovat hlavně dětem.

Respondent J2: *„Manželka dělá menší nákupy sama anebo jezdí často na nákup s dcerou. Sám nenakupuju vůbec, jezdíme s manželkou většinou jednou za dva týdny na velký nákup spolu.“* Dle slov respondenta má na toto rozdělení vliv jeho časová vytíženost a považuje časté nakupování za zbytečnou ztrátu času. Respondent je se situací, že nakupuje téměř pouze jeho partnerka zcela spokojený. Jediné konflikty, které mezi partnery vznikají, se dle slov dotazovaného týkají cen. *„Manželka se na ceny moc nekouká a prostě koupí, to co chce, i když to jinde stojí o polovinu míň.“* Respondent uvádí, že tyto odlišné názory jsou součástí jejich vztahu od počátku, ale nikdy to nevede k tomu, aby respondent dobrovolně nakupoval sám.

Respondentka L.: *„No nejčastěji nakupuji já, občas jdeme společně s partnerem, když je potřeba udělat větší nákup. Jinak ale chodím nakupovat sama, většinou se v obchodě zastavím rovnou při cestě z práce.“* Respondentka dále uvedla, že nakupování do domácnosti bere jako samozřejmost, a proto ani mezi partnery nevznikají konflikty, jediné když se zapomene něco důležitého koupit.

Diskuze:

Na otázku, kdo v rodinách respondentů nakupuje nejčastěji potraviny, vypovědělo šest z osmi respondentů, že je to žena. Výpovědi se lišily pouze u respondentů K. a J1, kdy u prvního z nich nakupuje výhradně sám manžel. U druhého zmíněného respondenta se partneři při nakupování spravedlivě střídají a domlouvají se buď den předem, nebo v průběhu dne, kterému z partnerů nákup více časově vyhovuje.

Toto rozdělení u šesti výše zmíněných respondentů vzniklo převážně na základě pracovní vytíženosti muže. U některých respondentů to bylo dále doplněno tím, že se žena častěji pohybuje ve městě v blízkosti obchodů.

Respondentky M. a L. by ocenily větší zapojení partnera do nakupování, protože je to i pro ně samotné časově náročné. Ostatní respondenti jsou se stávajícím rozdělením spokojeni.

Na druhou stranu se respondenti shodují, že pokud je potřeba udělat opravdu velký nákup, tak se do nákupu zapojují oba partneři a nákup obstarávají společně. Nejčastější časový údaj pro takový nákup respondenti udávají jeden za dva týdny.

Všichni dotázaní dále uvedli, že při nakupování drogerie, léků, kuchyňských potřeb, kosmetiky a věcí pro děti nakupují jen ženy. Ani v jedné z dotázaných domácností nenakupuje tyto potřeby muž.

Nejvíce jsem se v této oblasti soustředila na možné konflikty, které by mohly mezi partnery v souvislosti s nakupováním nastat. Nejpestřejší odpovědi se mi dostaly od respondentů K., Mi., J1. a P. Respondentka K. uvádí, že v jejich domácnosti se vyskytují spory ohledně kvality produktů a nutričních hodnot. Respondentka preferuje zdravé a bio potraviny, které partner z počátku nekupoval. Respondent Mi. uvádí, že spory nastávají pouze v případě, kdy respondentova manželka nekoupí něco, o co si respondent předem požádal. Většinou se jedná o nezdravé pochutiny. Respondent J1. sděluje, že největší konflikty vznikají při společných nákupech, kdy se nemohou partneři dohodnout, do kterého obchodu vyrazí. Sám respondent upřednostňuje nakoupit vše na jednom místě a nehledí tolik na ceny. Zatímco respondentova partnerka preferuje nakupování ve více obchodech za levnější ceny. Respondentka P. prozradila, že samotný konflikt se většinou týká plýtvání jídlem, kdy respondentka nakoupí větší množství pečiva, které se nestihne spotřebovat, nebo děti rozdělají několik stejných produktů a nakoupené potraviny se tak vyhazují.

7.2. Uklízení

V této zkoumané oblasti se zaměřuji na to, jak se partneři podílí v domácnosti na úklidu. Nejvíce se věnuji následujícím úkonům: luxování, mytí nádobí, úklid bytu a praní prádla, nicméně respondenti sami popisovali i další činnosti. Také mě zajímá, zda respondenti na základě svých odpovědí považují rozdělení prací jako spravedlivé, nebo jestli se někdy pokusili rozdělení toho, kdo co v domácnosti dělá, změnit. Poslední svojí otázku směřuji na možnost využití úklidové služby.

Odpovědi respondentů:

Respondentka D.: Vzhledem k tomu, že je respondentka po dobu pracovního týdne v domácnosti sama, tak se průběžně stará o úklid v domácnosti. Větší úklid partneři směřují na víkend, kdy se na úklidu mohou podílet oba. Dále upřesnila, že sama upřednostňuje činnost luxování a naopak mytí nádobí, v jejich případě naskladnění a vyndání nádobí z myčky, je činností partnera či babičky, která v domácnosti velmi často vypomáhá.

Respondentka na toto rozdělení prý nemůže nic namítat, jelikož manželova práce je velmi důležitá a sama chce, aby ji nadále vykonával. Následně dodává, že bez babiččiny pomoci by bylo starání se o chod domácnosti velmi náročné. Možnost využití úklidové služby respondentka nikdy nezvažovala a do budoucna to ani v plánu nemá.

Respondent J1: V luxování se partneři snaží střídat, ale z větší části luxuje respondent. Vzhledem k tomu, že součástí domácnosti je dítě, pes a kocour, bylo by potřeba luxovat denně. Respondent vysvětluje, že je to pro ně z časového hlediska téměř nereálné, a proto se alespoň on sám snaží průběžně zbavovat nepořádku ručním vysavačem. K mytí nádobí partneři využívají myčku, o kterou se stará pouze respondent. Partnerka má na starosti vše ohledně prádla, obstarává pračku a sušičku. Respondent dále prozradil: *„Nejdříve mi přišlo, že s přítelkyní prostě neuklízíme, nebo uklízíme hodně málo, byl jsem s tím hodně nespokojený a chtěl jsem, aby se uklízelo více. Teď jsem po dítěti a psovi docela rezignoval.“* Na otázku, zda respondent někdy přemýšlel o využití úklidové služby, odpovídá, že ano a poměrně často. Je toho názoru, že by raději čas strávený uklízením využil pro placenou práci (OSVČ). Dále doplňuje, že by pro něj bylo výhodnější, dát peníze někomu, koho to baví, nebo se uklízením živí. Nicméně v současnosti partneři úklidovou službu nevyžívají, protože si nechtějí nechat narušit své soukromí.

Respondent Mi.: Při uklízení v domácnosti se o většinu činností stará respondentova manželka – vytírá, utírá prach, myje koupelnu, dává prát prádlo, žehlí. V luxování se partneři střídají, ale respondent přiznává, že větší podíl zastává opět manželka. Na druhou stranu do jeho aktivit zahrnuje mytí nádobí. Respondent říká: *„Jakmile vidím, že někde leží talíř nebo hrnek, tak se na to nemůžu dívat a omyju to.“* Dotazovanému přijde toto rozdělení spravedlivé, protože on sám naopak vykonává mnoho aktivit na zahradě. Dodává: *„Manželka zas tolik pomoc nevyžaduje, ví, že dělám raději venku.“* Respondent o využití úklidové služby nechce ani slyšet, tvrdí, že je to zbytečný výdaj navíc.

Respondentka M.: Na úklidu v domácnosti se podílejí oba z partnerů, ale respondentka musí vždy partnerovi sdělit, co je potřeba udělat, jinak by ho to samotného nenapadlo. V bytě luxuje pouze partner, o nádobí se starají oba partneři, ale větší úklid si dělá respondentka sama. Většinou i vyžaduje, aby doma zrovna nikdo z členů domácnosti nebyl, aby měla na úklid dostatek času. Respondentka je nyní s rozdělením prací v domácnosti spokojená, avšak dříve tomu tak nebylo, a to z toho důvodu, že si partner myslel, že když je respondentka na mateřské, má na úklid čas a nepomáhal jí v takové míře jako nyní. O úklidové službě respondentka nepřemýšlí, nechce, aby se jí někdo cizí

pohyboval po bytě. Na druhou stranu přiznává, že partner má na úklidovou službu jiný názor a nejraději by ji využíval.

Respondentka P.: Úklid je v této domácnosti rozdělen mezi respondentku a její děti, kdy dospívající dcera má na starosti luxování po celém domě, dále respondentce pomáhá i s mytím nádobí a obě děti pomáhají s uklízením vlastních pokojů. Dále dodává: „*Dcera vyndává sušičku, jinak se o oblečení starám já. To manžel ani neví, jak se pračka a sušička zapíná.*“ Velké úklidy si dělá respondentka sama a manželovu pomoc nevyžaduje. Zároveň se ani nikdy nepokusila manžela do úklidu zapojit, protože je časově vytížený z důvodu svého zaměstnání. Dříve to pro respondentku bylo náročnější, ale nyní, když jsou děti starší a jsou do úklidu zapojeni, nemá námitky. Dotazované by bylo krajně nepříjemné, kdyby jí doma uklízel někdo cizí, ale přiznává, že když je doma velký nepořádek, tak by na úklid nejraději někoho pozvala.

Respondentka K.: O úklid se v domácnosti stará respondentka sama. Přiznává, že když je manžel doma, tak jí pomáhá tím způsobem, že jí například přinese lux ze spodního patra nebo připraví teplou vodu s čističem na utření prachu. U obou partnerů je problém s naložením nádobí do myčky, ani jeden to nemá rád, ale stejně to vyjde na respondentku, která musí nádobí ze dřezu do myčky naskládat. K praní prádla se respondentka vyjadřuje takto: „*Tak to je taky pouze moje práce, ale to fakt ráda nemám. Se dvěma dětma to je hrozně množství prádla, peru pořád. A ještě s tím je spojeno tolik úkonů – roztrít, vyprat, vyndat, pověsit, hrůza.*“ Respondentka se svěřuje, že by chtěla od partnera více pomoci, převážně s mytím nádobí nebo praním prádla. O větším zapojení partnera do úklidy hovořili partneři několikrát, nicméně, dle slov respondentky to nakonec stejně dospělo k tomu, že si respondentka udělá tyto činnosti raději sama. Využití úklidové služby přijde respondentce užitečné, ale doposud ji nevyužila. „*Já se hrozně stydím, takže bych stejně musela alespoň něco uklidit, než by přišli, vlastně by to ztrácelo smysl.*“ Nicméně do budoucna jí láká přenechat mytí oken a žehlení úklidové službě.

Respondent J2.: V domácnosti respondenta se uklízí často, a proto se na úklidu podílí oba partneři, ve všem se takřka spravedlivě střídají. Ani jeden z partnerů nemá problém s mytím oken, věšením prádla, mytím nádobí, utíráním prachu. Respondent však obvykle dobrovolně myje nádobí, protože manželka téměř vždy vaří. Žehlení prádla přenechává manželce, zde se nechce nijak angažovat. K luxování partneři využívají elektrického robota. Respondent uvádí: „*Menší úklidy si dělá manželka sama, já upřednostňuji větší uklízení, a to především, když jsem doma sám a mám na to klid. To mi vůbec nevadí, umyju a uklidím celou koupelnu, vyklidím a vytřu lednici nebo zametu a setřu*

balkón.“ Respondent je spokojený, že se na úklidu podílejí společně po celou dobu manželství, nikdy prý neexistovaly konflikty ohledně uklízení. K úklidové službě se respondent vyjádřil takto: „No, myslím si, že u nás v domácnosti by byla zbytečná. Oba apelujeme na úklid a pořádek, tudíž to vždy jeden z nás bez problému udělá.“

Respondentka L.: Na úklidu se u respondentky v domácnosti podílejí oba partneři, a to od luxování, mytí nádobí, průběžného uklízení bytu až po věšení záclon a žehlení. Nyní tedy partneři nemají problém, aby se při většině domácích prací střídali. Respondentka prozradila, že tomu tak ale vždy nebylo: *„Rozdělení těchto prací vzniklo tím, když jsem mu řekla, že nejsem služka, a že se musí taky starat.“* Respondentka dále uvádí, že si sice partner dělá vše po svém, ale také přiznává, že si na to již zvykla. Profesionální služby na úklid respondentka nikdy nezvažovala, a to z důvodu malého bytu.

Diskuze:

U respondentů M., J2. a L se při uklízení v domácnosti zapojují oba partneři. U všech tří zmíněných respondentů se oba partneři podílejí na luxování, mytí nádobí, utírání prachu. U respondentky M. je však potřeba partnera upozornit, že je potřeba danou činnost vykonat.

Naopak u zbylých respondentů se zapojuje do úklidu převážně jen jeden z partnerů. Respondentka P. však dodává, že do úklidu místo partnera zapojuje děti, které si uklízí vlastní pokoje, pomáhají s nádobím a dcera luxuje pravidelně celý dům. Respondentka D. je přes týden doma bez manžela, takže se musí o vše starat sama. Nicméně přiznává, že jí často s úklidem domácnosti pomáhá babička. Respondentka K. uklízí v domácnosti výhradně sama, manžel jí pomůže maximálně tím, že snese lux nebo připraví kbelík s teplou vodou a příprvkem. Dále respondentka přiznává, že oba z partnerů mají problém naskládat nádobí do myčky, vždy to však zbyde na ni. Respondent J1. uvádí, že o luxování bytu se stará výhradně on, tak jako o mytí nádobí a manipulaci s myčkou. Respondentova partnerka má na starosti především praní prádla. Respondent Mi. se do úklidu v domácnosti nezapojuje ve velké míře, avšak mu nedělá problém pověsit prádlo nebo umýt nádobí.

Na otázku, zda jsou respondenti spokojeni s výše uvedeným rozdělením domácích prací, odpovídali respondenti následovně. Respondentky D. a P. jsou se stávajícím rozdělením spokojené, i přes to, že se partner nezapojuje. Je to dáno především tím, že mají oba časově náročné povolání. Respondentka L. a respondent J2. vyjadřují spokojenost s rozdělením, a to z toho důvodu, že se při úklidu domácnosti pravidelně střídají. Respondent Mi. uvádí svoji spokojenost s rozdělením, to především z toho důvodu, že místo uklízení v domácnosti, může pracovat na zahradě.

Respondenti J1., M. a K. jsou s aktuálním rozložením nespokojeni a vyžadovali by více pomoci od svých partnerů. Respondent J1. by uvítal vyšší zapojení své partnerky ohledně mytí nádobí. Respondentka M. není s rozdělením přímo nespokojena, ale ráda by uvítala, kdyby se partner zapojoval více z vlastní iniciativy, a ne až na pokyn respondentky. Respondentka K. by byla ráda, kdyby jí partner vypomáhal s praním a žehlením prádla, jelikož při dvou dětech, které spotřebují velké množství prádla, je tato práce opravdu náročná.

Odlišné názory se u dotazovaných objevují v souvislosti s možným využitím úklidové služby. Je důležité zmínit, že ani jedna z domácností respondentů doposud takové služby nevyužila, avšak někteří respondenti o úklidové službě do budoucna přemýšlejí. Ve výpovědích respondentů se opakují důvody, proč tyto služby prozatím nevyužili. Jde především o soukromí, které si respondenti nechtějí nechat narušit. Dále jde o finance, protože pro některé respondenty to je zbytečný výdaj navíc. Třetím důvodem je nedostatečné využití těchto služeb v domácnosti respondenta. Respondent J2. přiznává, že mají oba s partnerkou rádi pořádek a úklidová služba jim přijde zbytečná. Dále se přidává respondent Mi., který se sice na úklidu v domácnosti v takové míře nepodílí, ale pokud by jeho domácnost měla využít službu profesionálního úklidu, raději by se sám do uklízení více zapojil. Odlišný názor má respondent J1., který v současnosti o využití úklidové služby přemýšlí. K takovému rozhodnutí dospěl díky kladným zkušenostem svých přátel. Respondentka K. by v budoucnu uvítala výpomoc s žehlením prádla a mytím oken.

7.3. Manuální práce v domácnosti

V této fázi výzkumu se věnuji tomu, kdo se v domácnosti stará o drobné opravy, popřípadě co předcházelo tomu, že tyto opravy dělá konkrétní člen domácnosti. Následně se zaobírám možnostmi využití profesionálních služeb, a tím, kdo v takové situaci komunikuje s opraváři (eventuálně z jakého důvodu).

Odpovědi respondentů:

Respondentka D.: V respondentčině domácnosti se o drobné opravy **stará manžel**. Dle slov respondentky, i přesto, že není úplně manuálně zdatný, snaží si poradit sám. To, že menší opravy jsou činností manžela, vzniklo na základě respondentčiny malé fyzické zdatnosti (převážně v těhotenství). Nicméně v pracovním týdnu, kdy není manžel doma, se respondentka obrací na svého tatínka. Profesionální služby partneri využívají jen v krajních situacích, pokud není jiné řešení. *„Komunikuju s nimi vždycky jen já a upřímně jsem ráda, protože mám jistotu, že je to zařízené. I když řešíme něco s majitelem bytu, to je také na mně.“*

Respondent J1.: „*Přítečkyně za mnou jde vlastně vždycky, pokud se něco rozbije, od toho jsem doma já.*“ Respondent dále uvádí, že mu toto rozdělení vůbec nevádí, ale není spokojený s tím, že mu přítečkyně potřebné opravy často připomíná. Na druhou stranu si je vědom, že mu trvá delší dobu, než se do oprav „pustí“ – minimálně tedy déle, než by si to přítečkyně představovala. Důvod, proč jsou malé opravy v domácnosti respondentovou činností, je jeho technická zručnost, kterou se více méně také živí. Profesionální služby v domácnosti nevyužívají téměř vůbec.

Respondent Mi.: V domácnosti drobné opravy zařizuje respondent nebo jeho synové. Nicméně většinou je potřeba, aby manželka seznámila respondenta s potřebnými úkoly. Dále je respondent toho názoru, že muži jsou technicky zdatnější, a proto nemá problém s tím, když ho manželka o něco poprosí. Profesionální služby partneři využívají výjimečně, většinou si vystačí respondent s pomocí svých šikovných synů, popřípadě využije k pomoci souseda. V případě, že už se musí komunikovat s opraváři, je to respondent, který vše zařídí.

Respondentka M.: „*Šuplík si opravím, žárovku vyměním. Nedávno jsem si kupovala nové komody do ložnice, tak ty jsem si taky smontovala sama. Je pravda, že mi to sice trvá déle, ale udělám si to raději sama.*“ Respondentka dále uvádí, že jí rodiče naučili nebýt v tomto ohledu na nikom závislou a minimálně se pokusit daný problém vyřešit. Profesionální služby využívají při specializovaných opravách, respondentka udává za příklad opravu toalety a kotle. Dále sděluje: „*S tím souvisí i malování, dříve jsem si malovala sama, ale už několik let využíváme jednou za dva roky malíře, to bych už neměnila.*“

Respondentka P.: „*U nás je to partner, kdo obstarává drobné opravy.*“ Respondentka uvádí, že je to z toho důvodu, že se v jiných domácích pracích tolik nezapojuje, a proto se stará alespoň o technické záležitosti. Dále se respondentka podělila s tím, že sice partnerovi vše déle trvá, ale prý si už za tu dobu ve společné domácnosti zvykla. Partneři využívají pravidelně malíře, které si zařídí respondentka, ale v jiných situacích komunikuje s opraváři manžel. „*Já jsem prý moc agresivní a chci vše hned,*“ sděluje respondentka.

Respondentka K.: V domácnosti si respondentka nejčastěji zvládne poradit se vším sama, ale v případě, když na něco nestačí, obrátí se na svého tatínka, který přijede pomoci. „*Já mám šikovného tatínka, zas nechci, aby to vyznělo špatně, ale raději zavolám jemu.*“

Tatínek je takový hodinový manžel, se vším si poradí. Kdybychom ho neměli, tak určitě budeme muset využívat nějakou profesionální firmu na opravy.“ V krajním případě komunikuje s opraváři manžel, který v jejich přítomnosti zůstává doma.

Respondent J2.: „*U nás doma se o všechny opravy starám já.*“ Respondentovi přijde v pořádku, aby se o opravy staral muž, a nepřipouští možnost, aby technické věci nechával na manželce. „*Opraváře jsme dlouho nevyužili, jediné tak kominíka, se kterým komunikuji já.*“

Respondentka L.: Partneři využívají pouze kominíka, se kterým komunikuje výhradně respondentka, o vše ostatní se snaží respondentka postarat sama. Respondentka uvedla, že zvládá smontovat nebo opravit šuplík, vyměnit žárovku, nebo si dokonce vymalovat. Když potřebuje pomoc, kontaktuje nejdříve svého syna, poté až partnera.

Diskuze:

V rodinách respondentů malé opravy vykonávají muži, protože jsou technicky zdatnější, mají větší fyzickou sílu a vědí, co potřebují za nářadí, se kterým rovněž umí pracovat. Na druhou stranu i respondentky K. a L. vypověděly, že si jakožto ženy umí s drobnými opravami poradit. Ve většině případů si tyto respondentky dokáží poradit samy, avšak v případě, kdy si neví rady, volají na pomoc jiného rodinného příslušníka, ne však partnera.

Všichni respondenti se shodují, že v domácnosti využívají profesionální služby k opravám pouze v případě, že je to nutné a ani jeden z partnerů nedokáže danou závadu opravit. Respondenti nejčastěji využívají tyto služby: instalatér, elektrikář, kominík, vodohospodář a malíř. Právě vymalování pokojů respondenti zařazují k důležitým opravám bytu, na kterou si raději najmou profesionála. S tím však nesouhlasí výpovědi respondentů L, J2, Mi. Tito respondenti tuto službu nevyužívají a zvládají si vymalovat pokoje sami.

Na otázku, kdo z partnerů komunikuje s opraváři, která mi osobě přijde pro toto téma velmi obohacující, dostávám od respondentů různé výpovědi. V rodinách respondentů komunikují s opraváři převážně muži, kteří opraváře zavolají, domluví termín a tráví s nimi čas při samotné práci. Respondentka P. prozrazuje důvod, proč zrovna ona s opraváři nekomunikuje a přenechá to raději manželovi: „*Já jsem na ně do telefonu prý moc agresivní.*“ Respondent J1. vypověděl, že důvodem pro jeho komunikaci s opraváři je naléhavost partnerky, která by měla opraváře nejraději na místě ihned, a proto ji raději respondent komunikaci nesvěřuje.

Není tomu tak ale u respondentek L., M. a D., které volají opravářům samy. Tyto respondentky k tomu dodávají, že s opraváři musí komunikovat výhradně ony, aby měly jistotu, že se daný problém opravdu vyřeší. Respondentka D. vypovídá, že nekomunikuje pouze s opraváři, ale například i s majitelem bytu.

7.4. Práce na zahradě

V souvislosti s prací na zahradě se zabývám tím, které úkony vykonává respondent, a které jeho/její partner či partnerka. Dále mě zajímá, jak k takovému rozdělení partneri dospěli a zda se mezi nimi někdy objevily konflikty, že daná práce na zahradě nebyla včas hotová. Nejvíce se soustředím na to, jestli je mezi partnery nějakým způsobem vykompenzována práce na zahradě a uvnitř domácnosti, popřípadě jakým.

Odpovědi respondentů:

Respondentka D.: Respondentka mi vysvětlila, že soukromou zahradu nemají, mají pouze společnou zahradu se sousedy, o kterou se stará domovník. „*My tu společnou zahradu ani nevyužíváme,*“ říká respondentka. Partneri mají na balkóně rostliny a květiny, o které se stará respondentka.

Respondent J1.: Na zahradě pracuje respondentova partnerka, která se stará o květiny, bylinky a zeleninu. Respondent pomáhá partnerce převážně v létě se zaléváním, jinak zahradu přes rok nijak neudržují. Konflikty se mezi partnery téměř nevyskytují. Mezi partnery je práce na zahradě a uvnitř domácnosti vykompenzována tak, že respondent je produktivnější uvnitř a partnerka venku.

Respondent Mi.: Práce na zahradě je rozdělena mezi všechny členy rodiny. Respondent a jeho synové se dělí v létě o sekání trávy a v zimě o štípaní dříví. Dále respondent udržuje bazén a stará se o venkovní opravy domu a zahrady. V současnosti si respondent staví sám zahradní pergolu a přístřešek pro auto. Respondentova partnerka se věnuje rostlinám, pěstování zeleniny, úpravě keřů a s tím spojeným dalším aktivitám. U partnerů probíhají konflikty ohledně toho, že práce na zahradě není hotová, a to převážně při obstarávání zemědělské půdy. Práce mezi partnery je vykompenzována tak, že respondent pracuje převážně venku a tedy nevykonává tolik domácích prací uvnitř domácnosti, zatímco manželka se stará o chod domácnosti.

Respondentka M.: „*Máme malou zahrádku, takže se tam toho zase tolik dělat nedá.*“ Respondentka pečuje o květiny, truhlíky a ozdobu zahrádky. První vysokou travu si partneri nechávají posekat zahradníkem, poté ji už udržují sami, větší zásluhu má partner

respondentky. Rozdělení mezi partnery vzniklo na základě respondentčiny záliby v bylinkách a květinách, zatímco partner upřednostňuje sekání trávy. Konflikty se zde nevyskytují, vše záleží na domluvě mezi partnery – má na to i vliv malá rozloha zahrady. Dle slov respondentky by se partner mohl více zapojovat do domácích prací, jelikož na zahradě není tolik aktivit, které by mohl vykonávat, aby byla práce nějakým způsobem mezi partnery vykompenzována.

Respondentka P.: Práci na zahradě vykonává sama respondentka, v některých činnostech jí pomáhají děti, například při zalévání a sbírání sezónního ovoce a zeleniny. Péče o květiny je pro respondentku přímo koníčkem, ráda je upravuje, hnojí, pěstuje i nakupuje. Sekání trávy respondentka komentuje takto: *„Trávu si sekám sama, to bych partnerovi nesvěřila. On by mi ty květiny poničil.“* Respondentka přiznává, že práce na zahradě a uvnitř domácnosti není nijak vykompenzována, ale je s tím smířená. Odůvodňuje to důležitostí manžellovy práce, která je i časově náročná – respektuje to.

Respondentka K.: Rozložení práce na zahradě je u respondentky minimální, bydlí v podnájmu a zahrada, která je u domu, je majitelů. Jsou společně domluveni, že ji rodina respondentky nevyužívá. K dispozici má respondentka pouze terasu, na které se stará o rajčata a jahody, občas o nějaké květiny. Z tohoto důvodu zde není ani prostor pro nějaké konflikty, že by na zahradě nebylo něco hotového. Nakonec prozradila: *„Kdybychom ji mohli využívat, věřím, že by to partner bral jako relax, to by byl určitě venku. Já bych byla zase raději doma a věnovala se holkám.“*

Respondent J2.: *„My vlastní zahradu nemáme, já se ale starám o prostory okolo naší bytové jednotky, kde sekám trávník a udržuji keře.“* Respondent dále vykonává mnoho venkovních prací u manželčiny rodiny, kde pomáhá také se sekáním trávníku, sklizením zeleniny a ovoce a štípáním dřeva. Respondent dále prozrazuje, že konflikty v rodině nikdy nebyly, protože je jediný fyzicky zdatný muž v rodině a všichni jsou rádi, že tu práci udělá. S manželkou si nijak práci nekompenzují, v domácnosti se podílejí oba a venku pracuje ze své iniciativy.

Respondentka L.: *„Na zahradě a okolo ní pracuji výhradně jenom já, sekám trávu a rovnám se synem dřevo. Zeleninu raději už nemáme, bazén také ne, protože partner se moc nezapojoval a nebavilo ho to. Z toho důvodu jsem byla nucena některé věci na zahradě přestat vykonávat, protože jsem to časově nestíhala a byla jsem na vše sama.“* Respondentka

dále dodala, že ani s prací na zahradě se konflikty nevyskytovaly, když bylo potřeba něco udělat, udělala si to raději sama a hned.

Diskuze:

Na základě výpovědí respondentů je v mém výzkumu zastoupení mužů i žen, kteří pracují na zahradě. Někteří partneři mají práci na zahradě rozdělenou, nejčastější odpovědí od respondentů je, že muž dělá fyzicky náročnější práci a naopak žena se stará o zahrádkářství, pěstování rostlin a bylinek.

Respondent Mi. a respondent J2. se shodují, že v jejich domácnosti na zahradě pracují převážně oni. *„Já sekám trávu, starám se o bazén, štípu a rovnám dříví – to jsou zejména moje aktivity venku. Také se rád vrtám v autech, na kterých je stále co dělat,“* sděluje mi respondent Mi. S tím souhlasí i výpověď respondenta J2. *„My vlastní zahradu nemáme, já se ale starám o prostory okolo naší bytové jednotky, kde sekám trávnik a udržuji keře.“* Další činnosti vykonává u tchýně, kde taktéž seká trávu, štípe dříví a v sezóně v sadu sbírá ovoce.

Tomu oponuje respondentka P. *„Partner na zahradě nedělá téměř nic. O květiny, zahradu i trávu se starám já.“* Respondentka to odůvodňuje vášní k pěstování květin a bylinek, zároveň jí nevadí ani další venkovní aktivity. Stejně to je i v domácnosti respondenta J1. *„Ještě máme zasazenou zeleninu, ale o to se stará přítelkyně, ta se v tom vyloženě vyžívá.“* K tomu se se svou výpovědí přidává i respondentka L., která uvedla, že si práci na zahradě raději udělá sama, v tu chvíli, kdy ona potřebuje.

Nejčastější konflikty mezi partnery v souvislosti s prací na zahradě vznikají, když práce na zahradě není hotová. Příklady konfliktů od respondentů jsou: včas neposekaná tráva, pozdní úklid venkovního nábytku, zapomenuté otevření skleníkových dveří a nedostatečné zalévání zeleniny.

Tři z osmi respondentů uvedli, že práce na zahradě a uvnitř domácnosti není mezi partnery nijak vykompenzována. Je to především z toho důvodu, že partneři nemají zahradu, anebo ji k pracovním činnostem nevyužívají. Dalším důvodem je pracovní vyčerpání jednoho z partnerů.

Respondenti během rozhovoru často dávají do souvislosti s prací na zahradě i péči o automobil. Dotázaní se také shodují, že údržba a opravy automobilu jsou činností muže. Pokud muž není technicky zdatný nebo autům nerozumí, partneři využívají automechanika.

Naopak respondentka K. sděluje, že o interiér vozidla se stará sama – utírá prach na palubní desce, luxuje a leští skla.

7.5. Péče o děti

Poslední oblast, kterou jsem ve výzkumu šetřila, se věnuje péči o děti. Zaměřila jsem se na úkony, které děti vyžadují, a zajímalo mě, kdo z partnerů jednotlivé činnosti vykonává. Dále jsem se snažila zjistit, na základě čeho bylo mezi partnery rozhodnuto právě o takovém rozdělení. Největší pozornost jsem směřovala na to, jestli mezi partnery někdy probíhaly konflikty, protože se jeden z partnerů zapojuje méně do péče a výchovy. S několika respondenty jsme okrajově narazili na téma využití profesionální chůvy.

Odpovědi respondentů:

Respondentka D.: Respondentka přiznává, že to s péčí o dítě bylo z počátku velmi složité, partner se do výchovy vůbec nezapojoval, raději trávil svůj čas jinými aktivitami a nechával tak všechnu péči o dítě na respondentce. Přes týden, když je manžel v práci, se stará respondentka o vše sama, ať už je to koupání, vaření jídla nebo uspávání a čtení pohádek. O víkendu se dítěti nyní věnuje často i manžel, který si s ním hraje, bere ho do přírody na procházky. Nové přerozdělení v péči o dítě vzniklo na základě důrazného rozhovoru ze strany respondentky.

Respondent J1.: Na výchově dítěte se podílí oba partneři, kteří se většinou den předem domlouvají, kdo co následující den obstará. Do školky vozí dítě sám respondent, jelikož přítelkyně jezdí do padesát kilometrů vzdálené práce. Při vyzvedávání se střídají nebo vypomáhají babičky. Dále respondent uvedl: *„Při koupání se střídáme, ale co se týče čtení pohádek, tak tam se starám já, jelikož se přítelkyně připravuje na druhý den do práce.“*

Respondent Mi.: V současnosti jsou respondentovy děti již dospělé, a z toho důvodu nevyžadují od rodičů velkou pozornost. Respondent uvedl, že když byly děti malé, starala se o ně především partnerka, vodila děti do školy a ze školy, dělala jim svačiny, kontrolovala známky, učila se s nimi. *„Na fotbal jsem s nimi jezdil já, protože jsem byl jejich trenér,“* dodal respondent. Nyní si uvědomuje, že se mohl zapojovat více a nenechávat vše pouze na manželce. *„Jedno z dětí stále studuje a musím přiznat, že to s ním i teď prožívám především manželka“.*

Respondentka M.: V péči o dítě se partneři střídají, partner ráno vodí dítě do školky a respondentka ho naopak odpoledne vyzvedává. Dodává: *„Není tomu ale vždycky takto,*

některé dny jsou těžké a musí nám vypomoci babičky.“ Dítě je ve věku, kdy už tolik pozornosti nepotřebuje a zvládne si vyhrát převážně samo, rodiče s ním vyplňují při večerech předškolní sešity nebo trénují angličtinu. Konflikty v rámci péče o dítě byly, a to nejvíce, když byla respondentka na mateřské dovolené. Dále prozradila: „Nyní je již vše v pořádku, partner se stará a snaží se hodně pomáhat.“

Respondentka P.: *„Celkově se o děti starám spíše já, ale partner ví, že se musí také zapojovat. Myslím si, že by se chtěl někdy podílet i více, ale práce mu to z velké části nedovoluje.“* Respondentka se tedy dělá dětem svačiny do školy, ráno je budí buď osobně anebo z dopolední směny v práci po telefonu kontroluje, zda jsou vzhůru. Když je respondentka na odpolední směně, partner ví, že pro děti musí do města dojet, neměly by se jak dostat domů. Respondentka dodává: *„V týdnu, kdy jsem na ranní, pro děti odpoledne sjíždím já, společně nakoupíme, jedeme domů a uděláme domácí úkoly.“* Na druhou stranu respondentka přiznává, že se manžel snaží zapojit hlavně o víkendy a vymýšlí společné aktivity, aby celá rodina trávila čas pospolu.

Respondentka K.: Partneři mají péči o děti rozdělenou převážně tak, že manžel se stará o starší dceru a respondentka o tu mladší. Za příklad uvádí koupání, které mají rozděleno právě tímto způsobem. Dle slov respondentky, samozřejmě více úkonů vykonává maminka dětí, například pro obě dcery připravuje jídlo. Přebalování manžel zcela odmítá, to je také na respondentce. Na druhou stranu uspává a čte pohádky dětem právě manžel. V noci k dětem musí vstávat respondentka, protože si ji děti samy vyžadují. Respondentka dodává: *„Konflikty u nás asi ani nikdy nebyly, manžel naše děti miluje, hraje si s nimi, chce se jim věnovat, když přijde z práce.“*

Respondent J2.: *„Vždycky se dětem více věnovala manželka, ale vše se odvíjelo od naší práce, oba pracujeme stále na směny, takže se staral ten, který byl doma.“* Respondent mi vysvětlil situaci, že starší dítě s nimi už nebydlí a mladší stále studuje. Když děti byly školou povinné, většinu času s nimi trávila manželka: nakupovala potřebné pomůcky, chodila na třídní schůzky i s dětmi k lékaři. V psaní úkolů a vodění dětí na kroužky se partneři střídali právě dle směny. V současnosti se partneři do péče o dceru zapojují pouze finančně, na čemž se podílí oba. Manželka chodí stále s dcerou k lékaři a více se zajímá o školní prospěch než respondent.

Respondentka L.: *„Když byly děti menší, tak jsme se o ně starali společně, střídali jsme se ve vyzvedávání ze školky a ze školy, ale ráno jsem je tam vodila vždy já. Čím byli*

děti starší, partner se zapojoval méně.“ Nyní respondentka pouze podepisuje sešity a chodí na rodičovské schůzky. Snaží se mít pod kontrolou synův prospěch. Respondentka prozradila, že občas poprosí o pomoc babičku, o využití chůvy nikdy nepřemýšleli.

Diskuze:

V mém výzkumu jsou nejčastěji s péčí o děti spojovány ženy, které také vykonávají nejvíce činností spojených s každodenní rutinou a výchovou. U všech osmi respondentů vykonává matka následující činnosti: připravování jídla, nakupování hygienických a kosmetických produktů, chození s dítětem k lékaři a komunikace se školkou nebo školou. Dále se respondenti shodují, že na vodění (a vyzvedávání) dětí do školky/školy i na zájmové odpolední kroužky, se podílí oba partneři.

Jedním z důvodů, proč se otcové věnují dětem méně než jejich partnerky, může být jejich zaměstnání a větší časové vytížení. To nám také dokazují výpovědi dvou respondentů. Respondentka P. *„Může za to hlavně manželova práce. On podniká, takže musí být furt k ruce a stále mít u sebe telefon, kdyby někdo volal.“* Každopádně respondentka jeho práci respektuje a považuje ji za důležitou. Respondent Mi. popisuje podobnou situaci ze svého pohledu. *„Kvůli mojí práci asi nejvíce, vstávám mezi druhou a třetí hodinou ranní a vracím se každý den jindy, někdy klidně až večer.“*

Vypovídající osoby se shodují, že se muži nejméně zapojují do péče o dítě, když je žena na mateřské dovolené. Nejčastěji tomu tak bývá u prvního narozeného potomka, protože se partneři musí naučit novému harmonogramu dne, novým činnostem i možnému přerozdělení prací v domácnosti. Žena zůstává doma s dítětem a manžel chodí do zaměstnání, považují to za rovnocenné. Respondentka D. sděluje, že s příchodem miminka vznikaly mezi partnery velké konflikty. *„Museli jsme podstoupit ostrý rozhovor, aby si uvědomil, že je to i jeho dítě.“* Také respondentka M. podporuje výše uvedené tvrzení. *„Ne, musím říct, že teď už je to naprosto v pořádku. Jiný to bylo, když jsem s ním (se synem) byla sama doma, on chodil do práce a přišel unavený, omyl se a šel si lehnout. Samozřejmě si s ním to dítě chtělo hrát, dožadovalo se i jeho pozornosti. Často jsme spolu řešili, že sice chodí do práce a vydělává peníze, ale že je taky táta.“*

Během rozhovorů také respondenti dávají do souvislostí k péči o dítě i péči o domácí mazlíčky. V případě, že se partner zapojuje do péče o dítě méně než partnerka, soustředí větší pozornost na domácího mazlíčka. Z odpovědí od respondentů to znamená, že s ním jde na procházku, nakrmí ho, popřípadě uklidí hračky po bytě či vyčistí voliéru. Respondent J1. uvádí: *„Když se přítelkyně se synem jdou koupat nebo si třeba hrají, vezmu Sofii (fena) ven*

na delší procházku, protože to je taky potřeba.“ Podobnou výpověď má respondentka D.: „Ještě k tomu máme želvu a morčata. Tak přes týden je sice krmím já, ale jakmile se manžel vrátí na víkend domů, pokaždé vymění želvě vodu a vyčistí akvárium. Morčatům je zase potřeba vykydat klec a vyměnit piliny, to také dělá pouze manžel.“

Na otázku, zdali respondenti někdy využili profesionální chůvu, se sešly stejné odpovědi, kdy ani jeden z dotázaných tuto službu nevyužil. Respondenti se shodují, že k hlídání dětí raději využívají prarodiče, další rodinné příslušníky a popřípadě přátelé, které děti znají.

Shrnutí práce

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo najít stejnosti a odlišnosti ve výpovědích respondentů ohledně dělby domácích prací. Po provedení osmi hloubkových rozhovorů, kde byli mými respondenty tři muži a pět žen, jsem shledala několik pestrých a zajímavých informací, které by bylo vhodné zdůraznit.

Výsledky výpovědí mých respondentů se shodují, že pravidelně chodí nakupovat převážně ženy. Z jedné výpovědi vychází, že v domácnosti nakupuje pouze muž a z jedné další výpovědi je zřejmé, že se partneři spravedlivě střídají. Při větších nákupech, které se skoro u všech respondentů konají jednou za čtrnáct dní, se respondenti zcela shodují, a to tak, že se zapojují oba partneři.

Další stejnosti, které jsem napříč výpověďmi respondentů shledala, se týkají rozvržení práce na zahradě, kde fyzicky náročnější práci vykonávají ve všech rodinách respondentů muži. Ženy se na zahradě naopak starají o pěstování zeleniny květin, bylinek a úpravu záhonků.

Respondenti se také shodují ohledně využití profesionálních služeb. Respondenti vypověděli, že se snaží do jisté míry postarat o vše sami nebo v rámci širší rodiny. Profesionální služby využívají v krajních případech. Nejčastěji využívané profese jsou instalatér, elektrikář, vodohospodář, kominík nebo malíř.

Při uklízení v domácnosti, drobných manuálních opravách nebo při práci na zahradě se u respondentek vyskytuje fenomén, který bych nazvala „raději si to udělám sama“. Respondentky v těchto případech nemají trpělivost na neustálé připomínání, že je potřeba něco udělat nebo doprošování se partnera, aby danou činnost vykonal. Raději si danou věc udělají, opraví nebo zařídí samy z vlastní iniciativy, aby to bylo včas hotové a nemusely se tím dále zatěžovat.

S fenoménem „raději si to udělám sama“ souvisí i druhý pohled respondentek, které sdělily, že si raději doma uklidí podle svého a pořádně, tak jak to ony vyžadují, než aby to nechaly dělat svého partnera, který to podle jejich představ neudělá pečlivě. V rámci těchto rozhodnutí, postarat se o vše sama, se ženy do jisté míry vyhýbají i budoucím konfliktům, které by podle výpovědí respondentek jistě nastaly, tak jako tomu bylo u většiny z nich již v minulosti.

V každé zkoumané oblasti se také mezi partnery vyskytují výše zmiňované konflikty, ať už se jedná o konflikty při nakupování, zapojení partnera do úklidu domácnosti nebo i při

nedostatečné péči o dítě. Téměř pokaždé jsou to muži, kteří se do takových činností zapojují méně, anebo se dokonce nezapojují vůbec. Ženy s touto realitou bývají často nesmířené a nespokojené. Ústřední myšlenka respondentek apeluje na komunikaci, to znamená, že mezi partnery proběhne důležitý rozhovor, který je ve všech případech iniciován ženou. Cílem takového rozhovoru je zapojit partnera ve větší míře do chodu domácnosti. V této souvislosti hned v několika případech dochází ke zlomu mezi obdobími, kdy se muž do chodu domácnosti nezapojoval, nestaral se o děti a obdobími, kdy se postupně začal zapojovat více. Z výpovědí respondentů dále vyplývá, že muž není ten, kdo by chtěl něco měnit a byl s rozdělením prací nespokojený. Mužům naopak vyhovuje, pokud nejsou do domácích prací zapojováni v takové míře jako jejich partnerka.

Úplným závěrem bych chtěla zmínit, že v mém výzkumu většinu domácích prací zastává žena. Některé ženy jsou i přes drobné konflikty s tímto rozdělením spokojeny, na druhou stranu se objevují i výpovědi, kde by ženy od svého partnera vyžadovaly mnohem větší pomoc.

Nakonec se respondenti v mém výzkumu shodují, že v jejich současných domácnostech se partneři neřídí vzorcem – muž pracuje pouze na zahradě, žena je pouze v domácnosti, ale jejich domácí činnosti se prolínají.

Seznam použitých zdrojů

BERGER, Peter, L. a LUCKMANN, T. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BIERZOVÁ, J. Rozdělení domácích prací v rodinách s dětmi. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. 2006, roč. 7, č. 1, s. 19-26.

BRINES, J. Economic Dependency, Gender, and the Division of Labor at Home. *American Journal of Sociology*. [online] [cit. 24. 3. 2023] 1994, Vol. 100, No. 3, Pp. 652-688. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2782401>.

BUSINEESINFO.CZ. *Z domova běžně pracují 4 % Čechů, home office je nejběžnější v Nizozemsku*, 2023. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/z-domova-bezne-pracuji-jen-4-cechu-home-office-je-nejbeznejsi-v-nizozemsku/>

COLTRANE, S. *Family Man. Fatherhood, Housework, and Gender Equity*. Oxford: Oxford University prees, 1996.

Český statistický úřad. *Gender: základní pojmy*. [online] [cit. 15. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

Český statistický úřad. *Ženy v domácnosti*. [online] [cit. 28. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-v-domacnosti>

Český statistický úřad. *Zaměstnanost*. [online] [cit. 27. 6. 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/cz/app_estat/zeny_muzi/CZ_CS_womenmen_core_v1.0/bloc-2b.html?lang=cs

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

DUDOVÁ, R. Genderové aspekty rozchodu manželství. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. 2004, roč. 5, č. 4.

DUDOVÁ, R. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-136-1.

GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.

GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. *Rodinná terapie: systematické a narativní přístupy*. Praha: Grada, 2003. ISBN: 80-247-0415-3.

- GOFFMAN, E. *Všichni hrajeme divadlo: sebereprezentace v každodenním životě*. Praha: Portál, 2018. ISBN: 978-80-262-1342-0.
- HAŠKOVÁ, H. Gender a domácnost - ideály, očekávání a praxe rodičů a jejich dětí. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. 2004, roč. 5, č. 1, s. 16-19. ISSN 1213-0028. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=221191>
- HOCHSCHILD, A., A. Machung. *The Second Shift: working parents and the revolution at home*. New York: Viking, 1989. ISBN 978-01-4312-033-9.
- CHALOUPKOVÁ, J. Faktory ovlivňující dělbu práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2005, Vol. 41, No. 1, Pp 57-77.
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- JANOŠEK, J. *Sociální psychologie*. Praha: SPN, 1988.
- JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2284-9.
- JANOŠOVÁ, P. *Postoje rodiny a školy vůči dívkám a chlapcům – očima dospívajících*. In *Vývoj a utváření osobnosti v etnických a sociálních kontextech*. MACEK, P., DALAJKA, J.: Brno FSS MU, 2005, s. 579-589.
- KARSTEN, H. *Ženy – muži: genderové role, jejich původ a vývoj*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-X.
- KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 6. vyd. Praha: Slon, 2012. ISBN 978-80-7419-102-2.
- KIMMEL, M. „*Masculinity as Homophobia*.“ Pp. 119–141 in H. Brod, M. Kaufman (ed.). *Theorizing Masculinities*. London: Sage, 1994.
- KLÍMOVÁ-CHALOUPKOVÁ, J. Rozdělení domácí práce a hodnocení jeho spravedlnosti v České republice: existují rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry?. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* [online]. 2018, Vol. 54, No. 4, Pp. 593-623.
- KŘÍŽKOVÁ, A. - MAŘÍKOVÁ, H. - HAŠKOVÁ, H. - BIERZOVÁ, J. *Pracovní a rodinné role a jejich kombinace v životě českých rodičů: plány versus realita*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-7330-112-1.
- KUSÁ, D. *Self-ideal and masculine-feminine polarity in adolescent boys and girls*. Stud. Psychol. 43, 2001, s. 33-39.

MAŘÍKOVÁ, H. *Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999. Working papers, WP 99:6. ISBN 80-85950-69-3.

McFARLANE, S., R., BEAUJOT, T. Time Constraints and Relative Resources as Determinants of Sexual Division of Domestic Work. *Canadian Journal of Sociology* 25 (1): 2000, Pp 61-82.

MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.

MOŽNÝ, I. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1983.

NOVOTNÁ, H., ŠPAČEK, O., & JANTULOVÁ, M. Š.: *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403- 6.

RENZETTI, Claire M., CURRAN, Daniel J.: *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.

SEDLÁČEK, L. - PLESKOVÁ, K.: *Aktivní otcovství*. 1. vyd. Brno: Nesehnutí, 2008. ISBN 978-80-903228-9-9.

SHELTON, B. A., & JOHN, D.: The Division of Household Labor. *Annual Review of Sociology* [online]. 1996, Vol. 22, Pp. 299-322. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2083433>. [cit. 7. 3. 2023].

SMETÁČKOVÁ, I. *Genderové představy a vztahy: sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a feminity v průběhu základní školy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-7419-229-6.

SMETÁČKOVÁ, I. a VLKOVÁ, K.: *Gender ve škole: příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách*. Praha: Otevřená společnost, 2005. ISBN 80-903331-2-5.

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIÉ [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rodina>

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIÉ [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Role>

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIÉ [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017.
Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diskriminace_sociální

STOLLER, R. J. *Sex and gender: The Development of Masculinity and Femininity*. London, 1994. ISBN: ISBN 9780429479915.

ZÁBORSKÁ, K., BLATNÝ, M.: *Rodová přesvědčení a rodové aspekty sebepojetím adolescentních dívek a chlapců*. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa* 40, 2006, s. 30-42.

ZÁKONY PRO LIDI [online]. Zákon č. 198//2009 Sb. *Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)*, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>